Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

...тэмнай 1921 оной ...ябриин 21-hээ гарана | № 261 (13750) | 1974 оной ноябриин 6, среда | Сэн 2 мүнгэн.

«Буряад үнэн»—75: хонишодой мүрысөөн

...УЛТАДАА ЗУУТАНАЙ ...ЭРГЭДЭ ГАРАҺАЙ

...975 ондо бэелүүлхэ ... уялгатайгаар манай ...үү хонишод В. Г. ...аров, Ц-Д. Ш. Шни...ов гэгшэд Агууехэ Октябриин социалис революциин 57 жэлэй ойн урда тээхэнэ хоорондоо договор баталжа, республикынгаа бүхы хонишодые мүрысөөндэ урнһан байна. Энэ эрмэлзэлгэ, үүсхэлыень бидэнэр мүн лэ халуунаар дэмжэхэ, хоорондоо мүрысэхэ гэжэ шиидээбди.

Тиихэдээ **Г. Л. Рабдаев** ерэхэ жэлдэ хоёрдохёо хурьгалха зуун хонин бүриһөө 125 хурьга түлжүүлхэ, хонин бүриһөө 4,6 килограмм нооһо хайшалха, хурьгадаа эхэһээнь һалгаахадаа 24 килограммтай байлгаха уялга абаа.

В. Д. Чойжамсуев 1975 ондо түрүүшынхеэ хурьгалха зуһагуудай зуун толгой бүриһөө 105 хурьга томо болгохо, хонин бүриһөө 3,7 килограмм нооһо хайшалха, хурьгадые эхэһээ һалгааха үедэ 22 килограммда хүргэхэ гэжэ шиидээ.

В. ЧОЙЖАМСУЕВ

Иимэ уялга абаад, социалис мүрысөөнэй договорто гараа табяад байхадаа нүхэдтөө үнэн сэдьхэлэй хэдэн үгэ хэлэхэ дуран хүрэнэ.

Нэгэдэхеэр, хонишодой бригада бүхэн зуутанай зэргэдэ гараха аргатай гээшэ. Юуб гэхэдэ, мүнөө үедэ республикымнай колхоз, совхозууд хонин ажалдаа анхарал ехээр табидаг, хонидоо үбһэ, тэжээлээр урдынхиһаа һайнаар хангадаг болоо ха юм. Хонидой байрашье яһала һайжараа. Хонидые бүхыдэнь искусственнаар үрэжүүлхэ арга хаа хаанагүй бии. Иимэ байдалда хонин бүриһөө хурьга абахагүй һаа, хонишод өөһэдтөөл гомдохо ушартай гэжэ һанагдана.

Хоёрдохёор, олон хонишод дүршэл шадабари багатай дээрэһээ ехэ юумэеэ алдана. Жэшээнь, хонидоо зунай ногоон дээрэ һайса таргалуулангүй, зарим хонишод намартаа тарьянай поли дээрэ тордихоёо хүсэдэг. Теэд зунай хүхэ ногоон дээрэ хүшэ абаһан хонид ондоохон, тамирынь даб гээд алдададаггүй гээшэ. Үгышье һаа, үбһэ тэжээлээ арьбалхамии гээд, хонидоо сентябрь, октябрь һарада һайса эдеэллэдэггүй. Бидэнэр тиигэдэггүйбди. Эхэ хонидые искусственна аргаар үрэжүүлгын урда тээ, үрэжүүлжэ байхадаа, үрэжүүлһэн хойно һайса тордихо хэрэгтэй. Хэрбээ энэ үедэ ногоон һолоомон дээрэ, хэнзэ ногоондо һайса адуулаагүй, таряа талханай зүйлөөр хангаагүй һаа, олон хонид эхирлэхэгүй, зарим хонид һубайржашье болохо. Юуб гэхэдэ, энэ үедэ бэедээ хэрэгтэй юумэнэй, илангаяа каротин гээшын дутамаг байбал, хонид үрэжүүлгын үедэ бүрилдэһэн хээлиеэ үсөөрүүлдэг, заримдаа орой һалгаажархидаг табилантай юм.

Г. РАБДАЕВ

Гурбадахяар, хонидой хээлиин ехэ болохо бүри нарин һайнаар харууһалха, хээлинень эбэрээхэгүй гэжэ оролдохо шухала. Мүн энэ үедэ тамирыень алдахагүй, һүү ехэтэйгээр хурьгалуулхын тула алгадгүй нарииаар эдеэлүүлхэ байна.

Дүрбэдэхеэр, эдэ мэтэ орёо юумэнүүд хонин ажалдамнай олон гээшэ. Тиимэһээ хонишод бэе бэетээ уулзажа, хоорондоо ябалсажа, һанаһан бариһанаа хэлсэжэ байха зэргэтэй. Олон жэлдэ хүдэлһэн хонишод залуушуулай байра байдалые харалсажа, мэдэхэ, шадаха соогоо туһалха ушартай. Г. Л. Рабдаев нёдондо хүршэ байдаг хоёр хонишоноо шефтээ абажа, зуутанай зэргэдэ гаргаа. Ерэхэ жэлдэ Цырендаша Санзуевай отарые шефтээ абаха байһанаа мэдүүлээ. Ингэжэ түрүүшүүлэй залуушуулдаа үнэн сэдьхэлһээ туһалһанай ашаар лэ Борьёогой совхозой эхэ хонидой 25 отарын 21-ниинь зуутанай зэргэдэ гараа бшуу. Энэ талаар Сэлэнгын совхоздо ехэ юумэн хэгдэхэ болоно.

Ерэхэ жэлдэ хонин бүриһөө хурьга абажа, түлжүүлхын түлөө бүгэдөөрөө оролдоёл.

Г. РАБДАЕВ.
Социалис Ажалай Герой, Борьёогой совхозой ахалагша хонишон.
В. ЧОЙЖАМСУЕВ.
Сэлэнгын совхозой ахалагша хонишон.

Советскэ Союзай ажалшад! Коммунис хүмүүжүүлгын, хүн бүхэнэй ажалай, ниитын эдэбхи үүсхэл улам бадаргаха хэрэгтэ ажалай коллективүүдэй дүүргэдэг үүргые бүхы аргаар дээшэлүүлэгты!

(Агууехэ Октябриин социалис революциин 57 жэлэй ойдо зорюулжа, КПСС-эй ЦК-гай гаргаһан Уряануудһаа)

«МАРШАЛАЙ ОДОД» БАРЮУЛАГДАБА

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный ноябриин 4-дэ Кремль соо Совет сэрэгэй элитэ мэдээжэ хүтэлбэрилэгшэдтэ «Маршалай одон» гэжэ маршальска тэмдэгүүдые, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй грамотануудые барюулба. Тэдэнине барюулгын үедэ СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь М. П. Георгадзе байлсаа. «Маршалай ододые» армиин генералнууд А. А. Епешевтэ, П. И. Ивашутинда, В. Г. Куликовто, С. К. Куркоткиндо, П. Н. Лященкада, Е. Е. Мальцевта, В. Ф. Маргеловтэ, Н. В. Огарковто, И. Г. Павловскодо, А. И. Радзиевскэдэ, С. Л. Соколовто, В. Ф. Толубкада, И. Е. Шавровто, С. М. Штеменкэдэ барюулагдаба.

Н. В. Подгорный «Маршалай ододой» барюулагдаһантай дашарамдуулан, сэлолой үедэ сэрэгэй хүтэлбэрилэгшэдые КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй үмэнэһөө, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй үмэнэһөө үнэн зүрхэнһөө амаршалаад, тэдэнэй элүүр һайн, золтой жаргалтай ябахыень, Совет Армиин сэрэгшэдэй дайшалхы ба политическэ бэлэдхэл дээшэлүүлхэ хүдэлмэриндөө шэнэ ехэ амжалтануудые түйлахыень хүсөө.

Н. В. Подгорный болохоёо байгаа ехэ һайндэрөөр — Агууехэ Октябриин 57-дохи ойгоор дашарамдуулан, сэрэгэй хүтэлбэрилэгшэдые амаршалба.

Сэрэгэй хүтэлбэрилэгшэдэй зүгһөө үгэ хэлэһэн Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй Генеральна штабай начальник — СССР-эй оборонын министрэй нэгэдэхи орлогшо, армиин генерал В. Г. Куликов эдэнэй ажалые үндэрөөр сэгнэһэнэйнь түлөө КПСС-эй ЦК-да, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ, Советскэ правительстводо халуун баяр хүргөөд, Совет Зэбсэгтэ Хүсэнүүд социалис түйлалтануудые саашадаашье һэримжэтэй хёрхоор хамгаалха байха гэжэ найдуулаа.

Португалиин правительственна делегаци нютагтаа бусаа

Гүрэнэй министр, Португалиин Коммунис партиин Генеральна секретарь Алвара Куньял түрүүтэй Португалиин Республикын правительственна делегаци нютагаа бусаа.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, КПСС-эй ЦК-гай секретарь Б. Н. Пономарёв, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, СССР-эй гадаадын худалдаа наймаанай министр Н. С. Патоличев болон бусад тушаалтад тус делегацие Шереметьевскэ аэродром дээрэһээ үдэшэһэн байна.

(ТАСС).

ТҮГЭС БЭЛЭДХЭЛТЭЙГЭЭР

Бальжинима Жамбалов Тельманэй нэрэмжэтэ совхозой хонин ажал дээрэ хүдэлһөөр 22 жэл болоо. Энэ олон жэл соо хонишоной ажалда али олон бэрхэшээл ушараа. Гэбэшье тэрэ тэсэмгэй бэрхэ туладаа хонин ажалые хүгжөөхын хойноһоо хүсэ шадалаа гамнангүй хүдэлжэ гараһан байна. Байгша ондо Жамбалов түрүүшынхеэ хурьгалха отара даажа абаад, 100 эхэ хонин бүриһөө 100 хурьга абаһан, 3 килограмм 100 грамм нооһо хайшалһан байна. Тиихэдэ хурьгадаа 19 килограмм шэгнүүртэйгээр эхэһээнь таһалһан юм. Энэ жэлэйнгээ үбэлжэлгые эрхим һайнаар, үхэл гарзагүйгөөр үнгэргэхэ зорилгодо бүхы һанал бодолоо табина. Зун, намарай сагта хонидоо һайнаар адуулжа, таргалуулжа абахын хойноһоо ехээр оролдоо.

— Уһалуури бэлшээри хоерынь зүбөөр эмхидхэжэ, ханамжатай һайнаар адуулбал, хонид 3—4 һара соо нилээдгүй таргалдаг,—гээд Жамбалов хөөрэнэ. Энэ жэлдэ сентябриин 12-һоо эхилжэ үдэрэй 30—40 хони үрэжүүлдэг байгаа. Бальжинима өөрөө техник-үрэжүүлэгшэ һэн тула хонидоо богонихон болзор соо үрэжүүлжэ дүүргэһэн юм. Жамбаловай хорёо соо 600 центнер һайн шанартай үбһэн буулгагданхай. Мүнөө хүсэд хүрэмэ һолоомоёо оруулжа байна. Хурьгалха хонидто бардам хүрэхэ үбһэ тэжээлһээ гадна, зөөлэн дэбидхэрэй хэрэгтэй болодогын мэдээжэ. Үбэлэй шэмэрүүн хүйтэн һарануудта, намарай шииг нойтонойшье үедэ хурьгад доро дэбдихэ хуурай хохир бэлдэһэн байна. Энэ отара талха таряанай полиин захада үбэлжэдэг юм. Тэндээ ногоон һолоомо таридаг гээшэ.

— Энэ полимнай мандаа ехэ туһа хүргэдэг юм. Хагсуу хүйтэн үдэрнүүдтэ хонидоо полидоо адуулдаг гээшэбди. 9-дэхи табан жэлэй түгэсхэхы жэлдэ зуун эхэ хонинһоо зуун хурьга, хонин бүриһөө 3,5 килограмм нооһо хайшалха уялга абанхайбди. — гэжэ нүхэр Жамбалов мэдүүлбэ. Энэшье гайхалгүй, юуб гэхэдэ, Янжама нүхэрынь, мүн энэ жэл 10-дахи класс дүүргэһэн хүбүүниинь эсэгэдээ туһалха юм. Гараха 1975 оние энэ хонишоной ажалай эрхим амжалтануудаар угтаха байһаниинь дамжаггүй.

Ц. БАДЛУЕВ.
Сэлэнгын аймаг.

АГУУЕХЭ ОКТЯБРИИН ХҮНДЭЛЭЛДЭ

...РДАНАЙНГАА СОЛО БУСААГШАД

...үлэй жэлнүүдтэ То... совхоз сагаан эдеэ ...жүүлжэ, гүрэндэ ...тушааха талаар гори... хүдэлмэри ябуулһан ... Юуб гэхэдэ, энэ ажа... һү һаалияа эрид ...элүүлхэ арга бусад сов... колхозуудта орходоо ... бии юм. Тиимэһээ ...ала байгша ондо дүр... ...шла совхоз һү һаа... ...эрид нэмээжэ, урда... ...ла алдар солые һэр... ...д. жэлдээ үнеэн бү... ...2 мянган килограмм ...бага бэшэ һү һаахаар ... юм. Һүүлэй дүнгөөр тус ажахын һаалишад энэ жэлэй дүүрэтэр аймагай дунда зэргын хэмжээндэ лаб хүрэхөөр дүтэлэнхэй.

Үнгэрһэн сентябрь һарада үнеэдээ үбэлжөөндэнь эртээнһээ нүүлгээгүй дээрэһээ һаалияа бага зэргэ доошолуулаа. Удаань энэ дутагдалаа усадхажа, нэмэтэ тэжээл бэлэдхэжэ, нэмэлтэ болгон эдюулһэнэй ашаар даабаряа хүсэлдүүлээ юм. Мүнөө дээрэ дурсагдаһан совхоз байгша ондо 11600 центнер һү һаахаар хараалагдаһан түсэбөө октябриин хахадаар сүм дүүргээ. Ерэхэ жэлэй түсэбөөр ажаллажа байһан тус ажахын һаалишад һү һаалияа нёдондонойхиһоо горитойгоор дээшэлүүлбэ. Жэшээлбэл, үнгэрһэн 10 һарын туршада үнеэн бүриһөө һаагдаһан һүниинь нёдондоной энэ үеынхиһөө 400 килограммаар нэмээ.

Эндэ И. И. Тугариновай хүтэлбэрилдэг Хулдаадай гүүртэдэ ажалладаг һаалишад хоёр мянганай дабаа лаб дабажа, абаһан уялгаяа үлүүлэн дүүргэхээр.

Энэ фермын түрүү һаалишан Аграфена Федоровна Бекетова үнгэрһэн 10 һарын туршада үнеэн бүриһөө 2 мянга гаран килограмм һү абажа, онсо шалгаранхай. Тиихэдэ үшөө 8 һаалишан хубинцаа уялга уридшалан бэелүүлэнхэй юм. Жэшээлбэл, үнинэй һаалишадай нэгэн Т. А. Флисова, Т. И. Будунова, Е. И. Полютова, Е. Ф. Анисимова, А. И. Первушина гэгшэд һара бүри һү һаалияа нилээд дээшэлүүлнэ.

Энэ фермын һаалишад зунай үедэ ниитынгээ адууһа малда хүсэд хүрэхэ үбһэ тэжээл өөһэдөө бэлэдхэдэг, үнеэдээ заабол гурба дахин һаадаг заншалтай. Зундаа һү һаалияа дээшэлүүлхын тула талха таряанай зүйл бүйлуулан бэлдээд, бэлшээрн дээрэнь абаашажа эдюулдэг байна. Тиихэдэ бэлшээрнеэ хододоо һэлгэжэ, шэмэтэй һайн ногоондо манана. Харин намар, үбэлэй үедэ малдаа талха таряанайнь зүйл хэршэгдэһэн һолоомонтой холижо үгэнэ.

Мүнөө ошожо харабалгнай, Хулдаадай гүүртын коллектив малдаа хэршэгдэһэн һолоомо заабол таряа талханай зүйлтэй холижо эдюулхэ. Юуб гэхэдэ, эндэ үбһэ, зеленкошье һаа, бултадаа хэршэгдээд үгтэдэг юм. Тиимэһээ бүхы тэжээлынь гамтайгаар, хоггүйгөөр гаргашалагдаа гээшэ.

— Һү һаалияа зунайхиһаа доошолуулхагүйн түлөө нилээд оролдогдоно. Манай гүүртэ гүрэндэ һү тушааха даабаряа үни дүүргээд, ерэхэ жэлэй түсэбөөр ажаллана. Урдандаа бидэ «Заречный» совхозой түбэй фермын коллективтэй мүрысэжэ, аймаг доторoo эрхимлэжэ гарагша бэлэйбди. Мүнөө энэ мүрысөөмнай һэргээгдэжэ, урданаймнай алдар соло бусаагдажал байна, — гээд, фермые даагша И. Тугаринов хөөрэнэ.

В. КЛОЧИХИН.
Зэдын аймаг.

Табан жэлэй түсэб хэр дүүргэгдэнэб?

АЛХАМАА ДАХИН ШАНГАДХАН...

...рөөшэ наймадахи та...лэй туршада Калини... нэрэмжэтэ колхозой ...шад муу бэшэ үрэ дүн ... һэн. ...һээ колхозой хүтэл...шэд, бүхы ажалша... үйлэдбэриингөө һалба...дые саашадань хүг... ажалайнгаа эршые ...шангадхаха, эдеэ хоо ...үйлнүүдые бүри ехээр ... тула үшөөл оролдо...ор хүдэлхэ аабза гэ...хаар байгаа. ...тэй хамта, юһэдэхи ... жэлэй хоёрдохи, гур... жэлнүүдтэ ажахын ...һалбари—мал ажал за...ды гээгдэлдэ орожо. ... дабшаха алхамаа ...а эхилээ бэлэй. ... хэлээшээ баталан ...н тула хэдэн тоо, ...а дурдаха ушартай ... Жэшээлхэдэ, ...ойхитой сасуулбал, ...шэ жэлдэ үнеэн бү... 300 литрээр бага ...гдаа. Урзанда хонин ... 3,2 килограмм ноо...һан аад, нёдондо ... 2,5 килограмм боло... доошолһон. ... дээрэ һү һаалиин ..., ноохоной багаар ...гдаха тиимэ онсо ...ан эндэ байгаагүй. ... хоёр-гурбан жэлдэ сагай уларил таарамжатай һайн байжа, тарялан, сабшалан дээрэһээ муу бэшэ ургаса абтаа. Тусхайлан хэлэбэл, нёдондо таряалангай гектар бүриһөө дунда зэргээр 15 центнер орооһон, сабшалангай га бүхэнһөө 26 центнер үбһэн хуряагдаа юм. Иигэжэ һү, ноохоной багаар абтажа, зарим адууһа малай ашаг шэмын доошололготой эбсэхэ яашье аргагүй байгаа.

Эгээн түрүүн яахадаа адууһа малай ашаг шэмэ доошолооб гэһэн асуудал колхоздо бүхы талаһаа шэнжэлэгдээ. Сэхыень хэлэхэдэ, хоёр жэлэй саада тээ дээрэ хэлэгдэһэн хэмжээнэй ургаса абаад байхадаа, совхоз адууһа малаа үбһэ тэжээлээр хүсэд хүрэхөөр, ашаг шэмынь доошолхогүйгөөр хангадаг байһан ааб даа. Гэбэшье жэлһээ жэлдэ улам олошоржо байгаа адууһа малаа тэжээлээр бүри һайнаар хангадаг болохын тула, түрүүн таряалан, сабшалангай ургаса үшөөл дээшэлүүлхэ шухала байһаниинь элитэ болоо бэлэй. Хэнэйшье мэдэһээр, тэрээнгүйгөөр малай ашаг шэмые эрид дээшэлүүлхын аргагүй ха юм.

Эдэ бүгэдые һайн ойлгожо, өөһэдынгөө арга боломжые хараада абан, байгша оной эхеэр колхозой правлени, партком, мэргэжэлтэд, ажалшадынь ороохо таряанай, үбһэ тэжээлэй ургаса дээшэлүүлхэ зарим тэды хэмжээнүүдые бэелүүлхээр хараалһан юм. Түбхын түрүүн нютагтаа тааруу һайн сортын өөрын үрэһэ хүрэнгэтэй болохо, ургаса муутай, орхигдошоһон сабшалан, бэлшээриин газар хахалжа, ороохо таряа болон тэжээлэй ургамалнуудые тэндээ ургуулдаг болохоор хараалаа һэн. Жэшээнь, нёдондо зундаа 500 гектар муу ургасатай бэлшээри хахалжа, таряалангаа үргэдхөө. Мүн бүхы сабшалангаа тусхай луговодуудай звенонуудта даалгажа үгөөд, хуу эзэдтэй болгоо, ехэнхи сабшалангаа хорёолоо.

Эдэ бэелүүлжэ эхилһэн хэмжээнүүдэйнь ашаа үрэ абаһаар харагдажа эхилбэ. Үнгэрһэн зун-намарай үедэ сагай уларилай муушаг байгаашье һаань, таряалан, сабшалангай ургаса дээшэлүүлхэ тушаа хэжэ эхилһэн хүдэлмэриинь ашаар илангаяа үбһэ ногооной үндэр баян ургаса абтаа. Тусхайлбал, энэ ажахыда бүхы 760 гектар сабшалангай гектар бүриһөө 35 центнерһээ бага бэшэ үбһэн хуряагдаа. Харин колхозой покровско отделенидэ гектар бүриһөө дунда зэргээр 41 центнер үбһэн абтаһан байна. Тиихэдэ бэрхэ луговод Кирсан Ястребовай звено 175 гектар сабшалан дээрэһээ хамта 7000 центнер үбһэ абаа юм. Тэрэшэлэн таряалан дээрэһээшье бага бэшэ ургаса хуряагдаа. Гектар бүриһөө дунда зэргээр 16 центнер орооһон ажахын тоог дээрэ буужа, горитойхон таряа гүрэндэ худалдажа, үрэһэ хүрэнгэеэ хүсэд хүрэхөөр хаагаа, адууһа малдаа эдюулхээр ехэхэн таряа таһалжа абаа.

Нэгэ үгөөр хэлэбэл, колхозойхид һүүлэй үедэ тохёолдоһон гээгдэлээ усадхаха, эдеэ хоолой зүйлнүүдые үйлэдбэрилхэ, юһэдэхи табан жэлэй түсэбые заатагүй дүүргэхын тула шухала хэмжээ абажа байна. Энээнине баримталхын тула нэгэ жэшээ дурдая. Ажахы бүри үнгэрэгшэ үбэлһөө эхилжэ, комбайнһаа гараһан мэхиинэ суглуулаад, тэрэнээ талха таряанай зүйлтэй холижо худхажа, бурдууг болгоод, үнеэдтэ эдюулдэг болоо нэн. Энэнь миил һолоомо хэршэжэ үгэһэнһөө һураггүй шэмэтэй байна бшуу. Сохигдоһон таряанһаа мэхиинын ехэ гарахын тула комбайнуудай веялкын эрьелдэсые нэгэ бага аалидхажа үгөө. Хоёрдохёор, колхоз ехэнхи үбһэеэ багсалан уяжа тюк болгоо, горитой ногоо сенаж болгон дараа.

Эдэ бүгэдые юунэй тула дурданабибди гэхэдэ, тус колхозой хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд бүхы ажалшад үйлэдбэриин һалбаринуудай, илангаяа ажахы доторой арга боломжонуудые гүйсэд элсүүлэн, ажалайнгаа эршые улам шангадхан, табан жэлэй һүүлшын хоёр жэлдэ эдеэ хоолой зүйлнүүдые бүри ехээр абаха, гүрэндэ элбэгээр худалдаха, тохёолдоһон гээгдэлээ яажашье һаань усадхаха, түсэбөө заатагүй дүүргэхын түлөө иигэжэ тэмсэнэ бшуу.

Е. УТЕНКОВ,
«Бичурский хлебороб» газетын редакторай орлогшо.
Бэшүүрэй аймаг.

МҮРЫСӨӨГӨӨР ТУЙЛАГДАА

Зунай бэлшээриин үедэ сагаан эдеэ улам элбэгжүүлхын тулада Саянай совхозой партийна организаци, рабочком һаалиин гүүртэнүүдэй, һаалишадай дунда социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, өөһэд хоорондонь нүхэд ёһоной шалгалта, дүй дүршэлөө халан абаха уулзалгануудые эмхидхэһэн юм. Энээнэй ашаар һү һаалинь горитойгоор дээшэлжэ, абаһан уялгань сүм дүүргэгдээ бэлэй. Тиин мүнөө совхозой мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэд малшадайнгаа дунда мүн лэ иимэрхүү мүрысөө эмхидхэжэ, урмашуулгын шэнэ гурим зохёоһон байна.

Хоорондоо ябалсажа, хэһэн ажалаа нүхэд ёһоор шалгалсажа, дүй дүршэлөө халан абалсажа, мүрысэдэг фермэнүүдэй нэгые—Улаан-Горхоной гүүртые абажа харахада, туйлаһан дүнгүүдынь яһала ехэ. Энэ фермын коллектив хүршэ Зактын гүүртэтэй мүрысэнэ. Дурсагдаша гүүртэнүүдтэ харууһалагдажа байгаа үнеэдэйнь тоо адлирхуу юм. Мүнөө фермэ бүхэндэнь 13—14 һаалишан, 4 үхэршэн ажаллана. Байра байдалайнгаа талаар мүн лэ адли, ута модон байрануудынь олон жэлэй туршада заһабарилагдажа шэнэлэгдээгүй дээрэһээ үмхирэн алданхай, бэлшээринүүдыньшье намагшаһан, һөөг бургааһанда дарагдашанхай юм.

Хэды иимэ хүшэр хүндэ байдалда байбашье, эдэ хоёр фермын коллектив байгша ондо эрхим амжалта туйлаа. Жэшээлбэл, жэлэй эхинһээ хойшо Улаан-Горхоной гүүртын һаалишад харууһалжа байһан 244 үнеэнһээ бүхыдөө 4 мянга шахуу центнер һү һаажа, хараалагдаһан түсэбөө 500 гаран центнерээр үлүүлээ гэхэ гү, али үнеэн бүриһөө 2000 килограмм һү абаһан байна. Хэрбээ нёдондоной энэ үеынхитэй сасуулбал, Улаан-Горхоной һаалишад һү һаалияа 1068 центнерээр дээшэлүүлээ.

Тиихэдэ эдэнэй хүршэ болохо Зактын гүүртын коллектив һү һаалияа нёдондоной энэ үеынхиһөө 1005 центнерээр нэмээжэ, мүн лэ амжалтатай ябана. Һүүлэй мэдээгээр эдэ гүүртэнүүдэй һаалишад һү һаажа, гүрэндэ тушааха үнгэрһэн 9 һарынгаа түсэб сүм дүүргээд, табан жэлэйнгээ даабарие 4,5 жэлэй туршада бэелүүлхэ зорилготой ажаллаха,

Энээнһээ гадна, байгша ондо тус ажахыда һү ехээр һааһан түрүүшүүл нилээд олошороо. Тусхайлан хэлэбэл, хэрбээ нёдондо оройдоол 4 һаалишан 8 һарын туршада үнеэн бүриһөө 1500 килограмм һү абажа эрхимлэһэн байбал, энэ жэлдэ 14 һаалишан түрүүшүүлэй зэргэдэ жагсажа, дунда зэргээр үнеэн бүриһөө 1800 гаран килограмм һү һаагаа. Тиихэдэ тэдэнэй долоониинь үнеэн бүриһөө 2 мянга гаран килограмм һү абаһан байна. Ажахы доторoo эрхимлэжэ ябаһан түрүү һаалишан Владимир Баторов энэ хугасаа соо үнеэн бүриһөө 2456 килограмм, Доржо Хапхаранов — 2210 килограмм, Н. Кобелева, С-Ж. Сыденова, Р. Тархаева, Д. Субанова гэгшэд үнеэн бүриһөө 2200 килограмм һү һааһан юм. Эдэ нүхэд бултадаа һү һаажа тушаахаар абаһан уялгаяа, түсэбөө сүм дүүргэээд, ерэхэ жэлэй даабаряар ажаллажа байнхай.

Энэ амжалта нэн түрүүлэн гүүртын һаалишадай ажалаа һайнаар эмхидхэжэ, шэнэ түрүү онол арга үргэнөөр нэбтэрүүлһэнэй ашаар туйлагдаба гээшэ. Тиихэдэ дурсагдагша фермэнүүдэй коллективүүд намартаа ногооной хагдаржа захалхатай адли үнеэдгээ нэмэлтэ тэжээл үгэһэн байха юм. Харин зунай үедэ малаа һайн ногоотой бэлшээридэ манажа, сүүдхэдэ таһалгаряагүй гурба дахин һаадаг байгаа. Мүн үнеэдые искусственна аргаар үрэжүүлгэнь саг соогоо ябуулагдажа, нэгэшье мал һубайраагүй юм.

— Хоорондоо мүрысэжэ ажаллахада, яһала һайн юм байна. Нүхэдэй нюдэн хододоол хёрхо, дутагдалыешни заабол обёороод лэ байха. Туһатай зүбшэл, заабаринуудаа дундаа хэлсэжэ, ажаллаһанайл ашаар иимэ амжалта туйлагдаа, — гэжэ Улаан-Горхоной гүүртые даагша В. Сыденов хэлэнэ.

И. ФЕДОРОВ.
Түнхэнэй аймаг.

КПСС-эй РАЙКОМУУДҺАА МЭДЭЭСЭНЭ

БАМ-ай БАРИЛГАШАДТА — ХАЛУУН АНХАРАЛ

Байгал-Амарай түмэр замай магистралиин барилгада эльгээгдэхэ техникэ, машина, элдэб түхеэрэлгэ болон материалнуудые буулгаха ехэ бааза Таловка станци дээрэ эмхидхэгдэнхэй. Тэрэ ехэ ашаан автомобильна харгыгаар Байгалай, Хойто-Муяын тоннельнүүдые бариха 11-дэхи отрядта зөөгдэхэ байһанииь мэдээжэ.

Ашаа буулгаха, дахин ашаха, зөөхэ яаралтай хүдэлмэри хэжэ байһан хүдэлмэрилэгшэдые ажаһуудалай, культурна, медицинскэ, худалдаа наймаанай талаар жэнһэдгүй хангаха хэмжээ ябуулгануудые КПСС-эй Прибайкалиин райком зохёоhон, тэдэнээ бюрогой заседани дээрэ тусхайта батална байна.

Иигэжэ баазын коллективэй хүдэлмэрилэгшэд саашадаа ажаһуудалай хэрэглэмжээр, эдеэ хоолой, эд бараанай зүйлнүүдээр таhалгаряагүй хангагдажа байха, болбосон ёhоор амарха аргатай болохонь. КПСС-эй райкомой лектор болон элидхэлшэд, агитационно-уран hайханай бригадын коллектив, нүүдэл библиотекэ эндэ ходо ерэжэ байхаар түсэблэгдөө.

НҮЛӨӨГЭЙ ДУТАЛДАҺАНҺАА

Клюевскэ леспромхоз энэ жэлэй үйлэдбэриин түсэб муугаар дүүргэнэ. Ямар шалтагаанhаа иимэ ушар тохёолдообэ? Предприятиин партийна организаци, тэрэнэй партбюро үйлэдбэриин хэрэгтэ хангалтагүйгөөр нүлөөлнэ, коммунистнууд түрүү ябаха үүргэеэ муугаар бэелүүлнэ, ульгэр жэшээ харуулан хүдэлнэгүй гэhэн тобшолол КПСС-эй Кабанскын райкомой бюро партбюрогой тоосоо зүбшэхэдөө хэhэн байна.

«Үйлэдбэри дээрэ сэхэ хүдэлжэ ябаhан 10 коммунистнууд түсэбтэ даабаряа, үдэр үдэрэйнгөө нормые дүүргэнэ. Леспромхоздо коммунис ажалай ударник гэhэн үндэр нэрэ зэргэдэ 95 хүн хүртэнхэй. Тэдэ тэдэнэй миил 14-ниинь коммунист.

Эндэ партийна суглаан хааяахан зарлагдана. Тиимэ мүртөө бэлэдхэл муутайгаар, эдэбхи hулатайгаар үнгэрнэ, партийна организациин, ажалша коллективэй ажабайдалдахи шухала шухала асуудалнууд суглаан дээрэ зүбшэгдэнэгүй. Олон коммунистнууд партийна ямаршье даабаригүй байдаг, харюусалга, эрилтэ hулатайгаар даалhан хэрэгтээ хандадаг.

Иимэ ехэ дутагдалаа дары усадхаха, үйлэдбэриин, коллективэй нниитын ажабайдалда саашадаа гүнзэгыгөөр нүлөөлхэ хэмжээ абаха эрилтэ партбюродо табигдаа.

МАЛШАДЫЕ КОМПЛЕКСНООР ХАНГАХААР

Зэдын аймагай «Октябрьский» совхозой парткомой 1974—1975 оной малай үбэлжэлгын үедэ малшадай дунда нниитэ политическэ хүдэлмэри үргэнөөр ябуулха, тэдэнние ажаһуудалай, соёл гэгээрэлэй, медицинскэ талаар хангаха зорилгоор хэмжээ ябуулганууды хараалhан байна. Энэ хэмжээ ябуулга хадаа комплексноор бэелүүлэгдэхэ юм. Малшадай ажаллахада, таарамжатай зохид эрхэ байдал тогтоохо, hуралсал үргэнөөр эмхидхэхэ, ажалhаа сүлөөтэй сагаа өөhэдтэнь аша туhатайгаар үнгэргэхэ гэхэшэлэн шухала асуудалнууд анхаралда абтаа.

Совхозой парткомой хараалhан хэмжээ ябуулганууды КПСС-эй Зэдын райком hайшаагаа. Энэ парткомой жэшээгээр малшадые хангаха хэмжээ ябуулганууды хараалхыень, бодото дээрэнь гүйсэд дүүрэн бэелүүлхыень колхоз, совхозуудай партийна организацинуудhаа эрилтэ табигдаа.

ДҮНГҮҮД СОГСОЛОГДОБО

КПСС-эй Хяагтын райком, аймсоведэй гүйсэдком, ВЛКСМ-эй райком, райсовпрофой президиум юhэдэхи табан жэлэй тодорхойлхы жэлэй юhэ hарын дүнгүүдые согсолон хаража үзөөд, аймагай промышленна предприятинуудай дунда дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ Сүхын арһа элдүүрилгын заводые (директорынь И. А. Богданов, партбюрогоинь секретарь Д. С. Бадмаев) илаhанда тоолобо.

Тус заводой коллектив продукци гаргаха юhэ hарынгаа түсэб 128 процент, продукци худалдаха түсэбөө 123 процент, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ түсэбөө 116 процент дүүргэhэн байна. Тиигэжэ КПСС-эй райкомой, аймсоведэй гүйсэдкомой, ВЛКСМ-эй райкомой, райсовпрофой президиумэй дамжуулгын Улаан тугта, Хүндэлэлэй грамотада хүртэбэ.

Мүнөө тус заводой хүдэлмэришэд Агуухэ Октябриин 57 жэлэй ойн хүндэлэлдэ зорюулагдаhан ажалай вахтада жагсанхай.

ГАБШАГАЙ АЖАЛАЙ АША

Юhэдэхи табан жэлэй тодорхойлхы, дүрбэдэхи жэлэй юhэн hара барагдаба. Энэ үе соо «Знамя Ленина» колхозой hаалишад, үхэр адуулагшад ажалай ёhотойл габьяа гаргаа. Гүрэндэ 8800 центнер hү худалдаха жэлэй түсэб гурба hара хахадаар уридшалан бэелүүлэгдээ. Нёдондоной энэ үеынхитэй жэшээлбэл, hү тушаалга 20 гаран процентээр ехэ болоо. Түйлаhан амжалтаараа зоригжоhон ажахын малшад ажалайнгаа эршые улам шангадхажа, жэлэй дүүрэтэр үшөө 2000 центнерhээ бага бэшэ hү бэлэдхэлэй пунктда тушаахабди гэжэ мэдүүлээ. Хэлэhэн үгэдөө хүрэхын түлөө hү hаалиин фермэнүүдэй коллективүүд үбэлэй тэмдэгэй оробошье, hү hаалиа доошолуулангүй, харин улам ехэ болгоно. Мүнөө үдэр бүри 24—25 центнер hүн тушаагдана. Үнгэрhэн жэлэйхитэй сасуулбал, үнеэн бүрhөө 270 килограмм hүн ехээр hаагдаа. Тиихэдэ зарим түрүү hаалишад бүришье hайн амжалтатай. Жэшээнь, М. Г. Ковалева, Е. Г. Иванова, Е. Ф. Сластина, А. С. Кошелева, В. Н. Ковалева гэгшэд тус тустаа 2200—2180 килограмм hү үнеэн бүрhөө hаажа, мүрысөөндэ түрүүлжэ ябана. Колхозой hаалиин гурбан фермэнүүдтэ ажалладаг 38 hаалишадай хахадhаа үлүүнь хоёр мянганай богоhо дабанхай.

Хэнэйшье мэдэhээр, үнгэрэгшэ үбэлжэлгын үедэ хаа хаанагүй бэрхэтэй байгаа. «Знамя Ленина» колхоздо мүн лэ хүшэр хүндэ байдал тохёолдоhон юм. Ехэ тарян мүндэртэ сохюулжа, хараалhанhаа хоёр дахин бага ургаса хуряаhан байгаа. Тэжээлээр хэды дутамаг байбашье, колхозой малшад үбэлэй hарануудта үнеэн бүрhөө 1600 килограмм hү hааха гэhэн уялгаяа үлүүлэн дүүргэжэ шадаа hэн. Тиихэдэ Дээдэ-Һутайн фермын коллектив КПСС-эй ЦК-гай партида, совет арадта хандаhан Хандалга зүбшэн хэлсэхэдээ, үбэлэй hарануудта үнеэн бүрhөө 1700 килограммhаа бага бэшэ hү hаахын түлөө мүрысэе гэhэн уряатайгаар аймагайнгаа бүхы hаалишадта хандаа hэн. Эбтэй эетэй энэ фермын hаалишад, малшад 1865 килограмм hү hаажа, хэлэhэн үгэдөө хүрэжэ шадаа.

Ажалай амжалта өөрын hанаашаар ерэдэггүй бшуу. Нэн түрүүн ажахын hаалишад, үнеэдые харууhалагшад КПСС-эй ЦК-гай партида, совет арадта хандаhан Хандалгаар зоригжон, бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсожо, алибаа бэрхэшээлhээ тунхарингүй, бүри эршэтэйгээр, эрид тэсэмгэйгээр ажаллаха, тодорхойлхы, дүрбэдэхи жэлэй даабари болзорhоонь урид бэелүүлхэ гэhэн зорилго урдаа табиhан юм. Мүн колхозой правлени, партком фермэнүүдэй коллективүүдэй, мүн hаалишад хоорондын дунда дэлгэрhэн мүрысөө үрэ ехэтэйгээр эмхидхээ, хүтэлбэрилөө, материальна болон моральна урмашуулгын, мүрысөөнэй шэнэ гуримуудые малшадта ойлгуулhан, тэдэнэй дунда ябуулагдадаг нниитэ политическэ, эмхидхэлэй хүдэлмэрие эрид hайжаруулhан байна.

Фермэнүүдэй хоорондо дэлгэрhэн мүрысөөнэй дүн hара, квартал бүхэндэ гаргагдажа, түрүүлжэ гараhан коллективтэ правлениин, парткомой дамжуулгын улаан туг мүнгэн шантайгаар барюулагдадаг. Жэл соо үнеэн бүрhөө 2100 килограммhаа бага бэшэ hү hааhан фермэдэ 200 түхэригэй үнэтэ бэлэг барюулагдахаар мүрысөөнэй гуримаар тодорхойлогдонхой. Иимэ бэлэгтэ гурбан фермын коллектив бултадаа хүртэхэнь. Жэшээнь, коммунист А. Ф. Федоровой хүтэлбэрилдэг Доодо-Калиновкын фермын hаалишад, үхэршэд октябриин 1-нэй байдалаар үнеэн бүрhөө 1942 килограмм hү hаанхай байгаа. Энэнь үнгэрэгшэ жэлэй энэ үеынхиhөө 435 килограммаар ехэ болоно.

Эндэ ажалай эмхидхэл hайн. Коллективынь эбтэй. Хүн бүхэн өөрынгөө ажалда харюусалгатайгаар хандадаг. Тэндэ саг үргэлжын партийна бүлэг байгуулагданхай. Фермые даагша А. Ф. Фёдоров тэрэнние хүтэлбэрилнэ. Бүлэгэй гэшүүд малшадай ажалые өөhэдынгөө хиналта доро абанхай. Бүлэгтэнь гурбан коммунистнууд: фермые даагша А. Ф. Федоров, үхэр адуулагшад И. Д. Карелов, И. Н. Ковалев. Партийна бүлэгэй абаhан шиидхэбэри, хэлсэhэн хэрэг заатагүй хүсэндөө хүрэдэг юм. Ямар нэгэ шухала асуудалай гараа хада, үйлэдбэриин суглаан дары зарлагдажа, тэрэ хэрэгынь зүбшэн хэлсэгдэдэг, тусхай шиидхэбэри абтадаг. Энэ бүлэгэй гэшүүд малшадай дунда ойлгуулал жын хүдэлмэри ябуулдаг, мүрысөө эмхидхэдэг, тэрэнэй ябасын дүнгүүдые гаргалсадаг. Һүнэй оросын бага боложо захалбал, тэрэнэй ушар шалтагаааниие түргэн дары элирүүлхэ гэжэ оролдодог юм. Хэн нэгэнэй ажалай журам эбдээ гү, али даалhан хэрэгээ хайша хэрэгээр хандаа хадань, малшадай суглаан дээрэ энэ ушар тухай хэлсэдэг гуримтай.

Һү hаалиин дээшэлэлгэ үнеэдэй ямар сагта тугалл hанhаа сэхэ дулдыдадаг гээшэ. Тиимэhээ энэ асуудалые партийна бүлэг хиналта доро абанхай. Үнеэдые искусственна аргаар урэжүүлгын хүдэлмэрие, тоо бүридхэлые фермые даагша өөрөө хүтэлбэрилдэг, тэрэнэй байдалай түлөө харюусадаг юм. Мүнөө үедэ жэлэй эхинhээ хойшо 149 тугал абтанхай, 216 үнеэд урэжүүлэгдэнхэй. Һубайрhан үнеэн фермын дарамта гэжэ hаалишад тоолодог. Тиимэhээ тугаллаhан үнеэдые саг соонь искусственна аргаар урэжүүлхэ хэмжээ абадаг гээшэ.

— Үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ, абтаhан продукциин өөрынь үнэ сэн хямдаруулха, шанарыень hайжаруулха, хүдэлмэриин сагые гүйсэд дүүрэн хэрэглэхэ, ажалдаа абьяас ехэтэйгээр хандаха гэhэн эрилтэ мүнөө табигдана. Иимэл гол эрилтэтэйгээр манай малшад хүдэлжэ байдаг юм, — гэжэ фермын түрүү hаалишадай нэгэн, 1973 оной бүхэсоюзна мүрысөөнэй дүнгөөр «Ажалдаа шалгарhанай түлөө» медаляар шагнагдаhан Е. Г. Иванова хэлээ hэн. Екатерина Георгиевна бүлэг үнеэдhээ 325 центнер hү hааха жэлэйнгээ даабари юhэ hарын туршада дүүргэжэ шадаа. Мүнөө ерэхэ жэлэй түсэбөөр ажаллажа байнхай. Нүхэр Иванова коллектив соогоо гансаараа жэлэй даабари дүүргээд байна бэшэ, hаалишадай олонхинь иимэ амжалта түйланхай.

Б. ЖАМБАЛОВ,
манай корр.
Мухар-Шэбэрэй аймаг.

Улаан-Үдын аймагай Калининай нэрэмжэтэ совхозой үнинэй hаалишадай нэгэн Галина Гавриловна Лаптевае мэдэхэгүй хүн бүхы Вахмистрова hууринда үгы ёhотой. Энэ нүхэрнай эрхим ажалаараа ажахы доторoo суурханхай юм.

Нёдондо Галина Гавриловна үнеэн бүрhөө 2.850 килограмм hү hаажа, түсэбөө 350 килограммаар үлүүлээ бэлэй. Харин байгша оной үнгэрhэн 10 hарын туршада үнеэн бүрhөө 2.800 килограмм hү абаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: hаалишан Г. Лаптева.

С. ЦЫДЫПОВЭЙ фото.

Ажалшал хүн даа...

Эгээл энэ үеэсхэлэн hайхан Пристань гэжэ газарта Сэлэнгын совхозой суута хонишодой нэгэн Даша-Самбу Цыдыпович Тубчиновтай танилсаhан, тэрэнэй олон жэлэй дүй дуршэл, үдэр бүриин хэрэг тухай hонирхогдоо hэн.

Үбгэн нүхэрнай даруу номгон зантай «олон үгэдэ олзогүй, ганса үгэдэ гарзагүй» гэдэгтэл хэрэг ажал тухайгаа хэдыхэн үгөөр танилсуулаад, иигэжэ хөөрэбэ:

— Ажалдамнай бусадhаа илгарма ондоошье юун байхаб даа. Зүгөөр үдэр бүриингөө ажалда оролдосотойгоор хүдэлхэдэ, али бүхы юумэн бүтэсэтэй шэнги байгша. Манай нютагта хони үсхэбэрилхэ совхоз эмхидхэгдэhээр үнихэнэй. Сэхыень хэлэхэдэ, совхозоймнай олзо доходой ехэнхинь хонин ажалhаа абтадаг. Тиимэhээ хони үсхэбэрилгые хүгжөөхэ гээшэ манай ажалhаа нилээд дулдыдаха юм. Би Алтайн болон Забайкальска үүлтэрэй 120 хуса харууhалагшаб. Жэлэй дүрбэн сагта хусануудайнгаа хүсэ шадалые hуларуулангүй, таргыень табюулангүй харууhалхые оролдогшобди.

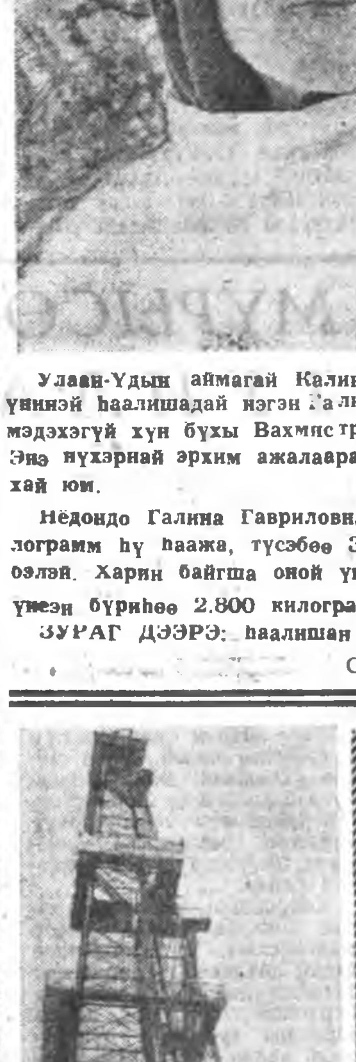
Зүгөөр Даша-Самбу Цыдыпович өөрынгөө ажал тухай, үбэлэй шэмэрүүн хүйтэндэ, зунай аагма халуунда тухашардаг, ядардаг тухайгаа манда дуулгаагүй. Харин совхозой хүтэлбэрилэгшэд хуушанайнгаа дүй дүршэлтэй малшадые hайса мэдэхэ байба.

Эдэ хонишодной hүүлэй жэлнүүдтэ бүришье hайн үрэ дүн харуулна. Жэшээлхэдэ, байгша 1974 ондо хусануудые харууhалдаг хонишодой дунда дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ хусануудайнгаа тоо толгой гээлтэ хоролтогүй харууhалха, ноohыень хайшалха талаар Даша-Самбу Тубчинов аймаг соогоо түрүү hуури эзэлэнхэй.

Даша-Самбу Тубчиновай харуулhан хусануудай үүлтэр, хүсэ тамирынь юугээр гэршэлэгдэнэб? Энэ жэл хуса бүхэнhөө 12 килограмм ноohон хайшалагдаhан, үрэ hайнтай байха юм. Тубчиновай харууhалдаг хусанууд үнгэрэгшэ жэлдэ Шэрнин Очиртаровай, Анатолий Акуловай, бусад 24 отарада хубаарилагдажа табигдаhан байгаа. Дурсагдагша отарануудта түл абалгын журналые абажа үзэхэдэ, тус бүридэнь 180—200 хонид эхирлэhэн байха юм.

Түйлаhан амжалтаараа hанаагаа амарангүй намарай hарануудта хусануудаа улам hайнаар харууhалжа, үбэлжэлгые эрхим hайнаар үнгэргэхэ арюун эрмэлзэлтэйгээр Даша-Самбу Цыдыпович ажаллажа ябана.

Р. БАЛДАНОВ.
Сэлэнгын аймаг.

Таджикистанай нефть олзоборилогшод шэнгэн түлишэ бэдэрхэ ба олзоборилхо түрүү онол аргануудые үргэнөөр хэрэглэнэ. Һаяхана нээгдэhэн Бештентякска нефтиин хэбтэшэдэ газар дороhоо ехэ гүнзэгыhөө нефть абахын тулада 3.800 метр гүнзэгы скважина үрэмдэгдэжэ байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Таджикистанда гүнзэгы скважина малтажа байhан «Бештентяк» участогай үрэмдэгшэд. Зүүн гарhаа: Владимир Дуженко, үрэмдэлгын начальник Александр Марчук болон Ислам Мухтаров.

(АПН).

ПЛЕНУМ БОЛОБО

«Знание» бүлгэмэй республиканска организациин правлениин хүлжээтэ пленум болобо.

«Знание» бүлгэмэй организацинуудта тоосоонууд ба hунгалтануудые үнгэргэхэ тухай, «Белоруссиин партийна организацида суртал бодол нэбтэрүүлдэг кадрнуудые шалан томилхо, хүмүүжүүлхэ тухай» КПСС-эй ЦК-гай тогтоолые бэелүүлхэ зорилгонууд тухай асуудал пленум дээрэ зүбшэн хэлсэгдэбэ. «Знание» бүлгэмэй Буряадай организациин правлениин түрүүлэгшын орлогшо М. П. Сергеев энэ асуудалаар мэдээсэл хэбэ.

Нниитын хаpалгын түгэсхэхы шатада арадай университедүүдэй бэелүүлхэ зорилгонууд тухай асуудалаар арадай университедэй республиканска Соведэй түрүүлэгшын орлогшо А. С. Серебряков элидхэл хэбэ.

«Знание» бүлгэмэй Прибайкалиин аймагай организациин секретарь В. М. Седунов, арадай университедүүдэй ректорнууд С. Г. Дугаров, П-Ц. Коротылов, «Знание» бүлгэмэй Бэшүүрэй организациин секретарь С. Д. Дармаева гэгшэд зүбшэн хэлсэгдэhэн асуудалнуудаар үгэ хэлэбэ.

«Знание» бүлгэмэй организацинуудта тоосоонууд болон hунгалтануудые үнгэргэхэ гэжэ шиидхэгдэбэ.

Манай корр.

РОССИН ЭГЭШЭ ДҮҮ РЕСПУБЛИКАНУУД

МҮРЫСӨӨН: ИРТЫШҺЭЭ КАМА ХҮРЭТЭР

Байгша оной түрүүшын юhэн hара соо Ижевскын автозаводой конвейерhээ «Москвич-412» түхэлэй 110 мянган машина гаргагдаба. Энэнь нёдондой энэ үеынхиhөө 25 мянгаар олон болоно. Тэдэ машинануудай двигательнүүдые Уфа хотын мотоор бүтээгшэд хэдэг юм.

Автономито хоёр республикын эдэ хоёр заводой коллективүүд хоёр жэлэй саада тээ социалис мүрысөөнэй договор баталжа, үйлэдбэриин хүсэ гүйсэдөөр хэрэглэхэ, продукциин шанар hайжаруулха, бэе бэедээ продукци жэгдэ hайнаар эльгээжэ байха гэжэ шиидэhэн байгаа. Тэдэнэй уялганууд «Хани барисаанай дэбтэр» соо бэшэгдэнхэй. Мүрысөөнэй дүнгүүд мүн лэ тэрэ дэбтэртэ оруулагдана.

Энэ үе соо Уфагай мотоор бүтээлгын заводто шудхалгын шэнэ цех двигательнүүдые хабсаргадаг бүтээсэ ехэтэй линии ашаглалгада оруулагдаа. Ижевскын заводто баhал ехэ хубилалтанууд болоhон байна.

— Манай двигательнүүд графигай ёhоор Ижевскдэ эльгээгдэнэ. Автомобиль бүтээгшэд бидэндэ гомдолгүй, — гэжэ Уфагай заводой «412» гэhэн комплексын парткомой секретарь А. Довгучиц хөөрэнэ. — Манай заводой жэгдэ hайнаар хүдэлхэ болоhон ушарта Тюмениин мотоорой, Омскын мотоор бүтээлгын, Пермиин велосипедэй заводууд ехэ нүлөөтэй байгаа. Ушарынь юуб гэхэдэ, тус заводууд бидэндэ детальнууд болон узелнүүдые эльгээдэг юм. Иртышhээ Кама хүрэтэр бүхы конвейерэй мүрысөө эмхидхэхэ гэжэ шиидэhэн байгаабди. Тэрэмнай мүнөө хүсэндөө хүрэгдэжэ байна.

Эдэ бүгэдын ашаар Уфагай мотоор бүтээгшэд 1974 ондо 242 мянган двигатель бүтээхэ гэhэн угтамжын түсэб абаhан байгаа. Энэнь нёдондонойхиhоо 52 мянгаар олон болоно.

Р. РУПЫШЕВ,
ТАСС-ай корр.
Уфа.

ХАНИ БАРИСААГААР МҮНДЭЛЬЭН АМЖАЛТА

«Татгазнефтеразведка» трест юhэн hара соо 22 мянган метр утатай үрэмдэлгын ажал хэбэ. Удмуртын Чутырска нефтиин талмай дээрэ Татарай Мензелинскэ бэдэрэлгын үрэмдэлгын управлениин Социалис Ажалай Герой Ф. И. Шарафутдиновай бригада иимэ амжалта түйлаа.

Аха дүү автономито республикада мүнөө Татарай үрэмдэлгын табан бригада хүдэлнэ. Түсэбэй ёhоор тэдэнэр 84 мянган метр үрэмдэлгэ хэхэ даабаритай байбал, тэрэнээ 95 мянганда хүргөө. Нефтиин 69 скважина ашаглалгада оруулагдаа. Станок бүхэнэй бүтээсэ түсэбөөр хараалагдаhанhаа 1,5 дахин дээшэлжэ, мүнөө hара бүридэ 2583 метртэ хүргэгдэнэ.

Хүршэ автономито хоёр республикын нефтянигууд бата бэхи хани барисаатай юм. «Татгазнефтеразведка» трестын үрэмдэгшэд анха түрүүн 1968 ондо Удмуртын газар дээрэ түрүүшын скважина ашаглажа эхилhэн байгаа. Тиихэдэ Татарай дүршэл ехэтэй нефтянигууд «хара алтанай» хэбтэшэ ашаглахадань хүршэнэртөө туhалхаяа ерэhэн юм. Тэрэ гэhээр Татарай ба Удмуртын нефтянигууд гар гараа барисалдан ажаллажа байна.

М. КУКЛИН,
ТАСС-ай корр.
Казань.

ГОРНЯГУУДАЙ ТУҺАЛАГША

«Жолоошод, hэргэлэн ябагты!» гэhэн уряанууд түмэр замай Абакан станцихаа Каа-Хемскэ шулуун нүүрhэнэй разрез хүрэтэр алхалдаг экскаваторые үдэшэжэ байгаа. Тэрэ экскаваторые Краматорскын машина бүтээгшэд бүтээжэ, Тувын горнягуудта эльгээгээ.

Усинска трактын үндэр хадануудта иимэ ашаа үшөө хэншье асаржа үзөөгүй юм. Энэ мантан томо машинын тон «бага» узелынь 35 тонно шэгнүүртэй байгаа. 70 метр утатай шанагыень машинада ашахань тиимэшье хүнгэн бэшэ байба.

Туватай хүршэ Красноярска хизаарай Минусинска автопредприятиин бэрхэ жолоошод шухала ... хэрэгтэй газартань ... ба. Тэдэ жолоошод ... бэрхэ мэргэжэлтэд ... энэ ашаа шэрэхэдэ ... лаа. Олон тоото ... дай урда мантан ... шина ябажа, ... зөөлгэдэ туhалhан ...

— Алхалдаг ... торай ашаглагд... Хемскэ шулуун ... разрез автономито ... кын түлишын ... болоно, — гэжэ ... главна инженер Ю... мов хөөрэнэ. — Энэ ... тор ашаглаhанай ... лай бүтээсэ 15 ... дээшэлхэ байна.

Мүнөө энэ экск... саргагдажа байна. ... автономито обла... hэн Ф. Федякин... рилдэг тусхай бр... экскаватор хабсар... вын горнягуудта ... hаламжа хүргэнэ.

В. ЖИЛ...
ТАСС-...
Кызыл.

Байгал далай шадарай байгаалиин баялиг зүбөөр хэрэглэхэ, үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые хүгжөөхэ асуудалнуудаар научно-практическа конференци Улаан-Үдэдэ боложо дүүрэбэ. КПСС-эй Буряадай обком, СССР-эй АН-ай СО-ной Буряадай филиал, СССР-эй АН-ай СО-ной промышленна үйлэдбэриин экономико болон эмхидхэлэй институт энэ конференци зарлаhан байна. Ороной олон городуудай, Союзай болон республиканска олон министерствэнүүдэй, эрдэм-шэнжэлэлгын эмхи зургаануудай, түсэблэлгын болон проектнэ институдуудай, организацинуудай харюусалгатай хүдэлмэрилэгшэд, Буряадай АССР-эй, Эрхүүгэй ба Шэтын областьнуудай партийна, совет хүдэлмэрилэгшэд энэ конференцидэ хабаадаа.

ШУХАЛА АСУУДАЛНУУ[Д] ЗҮБШЭГДЭБ[Э]

Байгал далайн баялиг хэрэглэхэ тал[аар] научно-практическа конференциhээ тэмдэг[лэл]

Байгал далай шадарай байгаалиин баялигуудые шэнжэлхэ, хэрэглэхэ тухай ажал энээнhээ урда тээ хэгдэдэг hаа, мүнөө Байгал-Амарай түмэр зам барилгын эхилхэтэй хамта, эндэхи баялиг хэбтэшэнүүдые ашаглаха тухай асуудал сэхэ гаража ерэбэ. Далайн хойто захаар промышленна шэнэ барилга хэгдэхэ, үйлэдбэриин шэнэ шэнэ hалбаринууд бии болохо юм. Байгал далай шадарай байгаалиин баялиг хэрэглэхэ, үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые хүгжөөхэ хэрэг энэ далайн баялиг хамгаалха хэрэгтэй нягта холбоотой. КПСС-эй ЦК, Совет правительство энэ асуудалда ехэ анхарал табижа байдаг юм. Энэ асуудалаар тусгаар тогтоол баталан абтанхай. Энэ тогтоолой заабариин үндэhөөр тус район шадарай үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые хүгжөөхэ тухай конференци дээрэ зүбшэн хэлсэhэн байна.

Һүүлэй 10 жэлэй туршада Буряад ороной газар дээрэ промышленна олон предприяти баригдаhан байна. Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай дэргэдэ шанаржуулгын шэнэ фабрика, Харанхын шанаржуулгын фабрика, «Татарский ключ» гэжэ карьерэй комплекс, прибор бүтээлгын завод, ноohо сэбэрлэдэг фабрика, хүүргын түмэр хэрэгсэлнүүдые гаргадаг завод баригдаа, «Забайкаллес» комбинадай складууд шэнээр баригдаа, үргэлжэдөө оньhожоруулагдаа, Сэлэнгын ЦКК-гай нэгэдэхи ээлжээн ашаглалгада үгтөө гэхэ мэтэ болоно. Хүдэлжэ байhан предприятинуудые үргэдхэхэ, шэнэлхэ талаар ехэ ажал хэгдээ. Үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые улам хүгжөөхэ хэрэг капитальна барилгын далайсатай нягта холбоотой юм. Энэ хадаа нниитын үйлэдбэриин аша үрэ, хэмжээе харуулдаг байна бшуу. КПСС-эй Буряадай обкомой секретарь К. М. Продайвода, СССР-эй барилгын материалнуудай промышленностиин экономикын Бүхэсоюзна эрдэм-шэнжэлэлгын институдай директорэй орлогшо В. Н. Везломцев болон бусад энээн тухайда хэлэhэн байна.

БАРИЛГЫН ИНДУСТРИ

Һүүлэй жэлнүүдтэ капитальна барилгаар ехэ юумэн хэгдэhэншье hаань, барилга-хабсаралгын организацинуудай баазын, барилгын индустриин баазын хүсэ багатай байhан дээрэhээ бүри мүнөө капитальна барилгада hомологдоhон мүнгэ зөөри хүсэдөөр ашаглагданагүй, шухала шухала барилганууд ехээр унжагайруулагдана. Республикын үйлэдбэрилгын хүсэнүүдэй хурдан түргэнөөр хүгжөөгдэхэтэй хамта капитальна барилга арадай ажахын шухала hалбари болонхой. Барилгын, хабсаралгын организацинуудай хүсые улам ехэ болгохо, барилгын индустри, барилгын материалнуудай промышленностиие хүгжөөхэ гээшэ мүнөө шухалын шухала асуудал болоод байна. 1971—1975 онуудта барилга-хабсаралгын хүдэлмэридэ жэл бүри hомологдодог мүнгэнтэй сасуулбал, 1985 ондо энэ hомололго хоёр дахин ехэ болохоор хүлеэгдэнэ. БАМ-ай барилга-хабсаралгын хүдэлмэри энээндэ оруулагданагүй. Республикын үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые хүгжөөхэ зорилго амжалтатайгаар бэелүүлхын тулада барилгын организацинуудай, барилгын индустри болон барилгын материалнуудай промышленностиин хүсэнүүдые ехэдхэхэ шухала гээд элидхэлшэд тэмдэглэhэн байна. Хойто жэлдэ Грязнухын хирпиисын завод, автомат аргаар холисын материал хэдэг завод баригдажа дүүргэхэ. 144 мянган дүрбэлжэн метр хүрэтэр материал гаргадаг болотор гэр барилгын комбинадые үргэдхэхэ шухала. Энэ ушар хадаа үргэн ханатай гэр барилгые 20-hоо 50 процент болотор ехэ болгохо, энээнэй ашаар бүришье олон дабхар байшангуудые бариха аргатай болгохо, үргэн ханатай материалаар хүүгэдэй эмхи зургаануудые бариха аргатай болохо байна. Ерэхэ табан жэлэй туршада Ярууна-Баунтын промышленна барилгые материалаар хангахын тулада Яруунын аймагта хирпиисын завод баригдаха, Буряадай барилгын управлениин бааза байгуулагдаха юм. Эдэ болон бусад хэмжээнүүдые абаhанай ашаар барилгые индустрижүүлхэ талаар орон доторхи хэмжээе ахижа гараха, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ аргатай болохо байна.

Республикын барилгын организацинууд түгэс техникээр хангагданхай, энэнь жэлhээ жэлдэ олошоржо байна. Техникэ заhабарилха hалбари хоорондын завод байгуулха саг тулажа ерэбэ. Энээнтэй хамта мүн бэшэ бэшэ асуудалнуудые: hайн мэргэжэлтэй кадрнуудые бэлэдхэхэ, хүдөөгэй барилгын организацинуудай бааза бэхижүүлхэ, барилгын шанар дээшэлүүлхэ, барилга-хабсаралгын организацинуудай бүридэл улам hайжаруулха, проектнэ организацинуудай үйлэдбэри үргэдхэхэ мэтын хэрэгүүдые шиидхэхэ шухала болоод байна.

ТҮЛИШЫН-ЭНЕРГЕТИЧЕСКЭ БААЗА, МОДО БЭЛЭДХЭЛ ХҮГЖӨӨХЭ

СССР-эй энергетикэ ба электрификациин министерствын «Энергосетьпроект» гэжэ институдай директор К. В. Зубановай элидхэл соогоо тэмдэглэhэнэй ёhоор гансахан Буряадай АССР-тэ 1990 ондо электрын элшэ хүсэ хэрэглэлгэ 8,3 дахин, түлишэ — 5 дахин ехэ болохо байна.

Гусиноозерскын ГРЭС-эй барилгын гээгдэлдэ орэhоной гэмээр бүри мүнөөшье Буряад орон электрын элшэ хүсөөр дуталдажа байна гээд элидхэлшэ тэмдэглэбэ. Энэ ГРЭС-эй баригдахада, 1988—1989 онуудта хүрэтэр республикые электрын элшэ хүсөөр хангаха хэрэг шиидхэгдэхэ ёhотой. Саашадаа энэ асуудал яагаад шиидхэгдэхэб гэхэдэ, Гусиноозерскын ГРЭС нэгэн гээ hаа үргэдхэгдэхэ, үгы hаа, шэнэ станци баригдаха ёhотой. Ушар иимэhээ 1990 он болотор Ахалинска ГРЭС бариха тухай асуудал хаража үзэхэ, үгы hаа, эндэхи шулуу нүүрhэ зөөжэ, Гусиноозерскын ГРЭС үргэдхэхэ тухай асуудал шиидхэхэ хэрэгтэй.

Модоной баялиг ашаглаха асуудал мүн лэ шухала удха шанартай. Энээн тухайда олон элидхэлнүүд соо хэлэгдээ. Байгал далай шадар модо бэлэдхэхэ эгээл ехэ газар «Забайкаллес» комбинат болоно. Энэ шадарай байгаалиин баялигые хамгаалха хэрэгтэ зорюулhан үндэhэн хубилалтанууд ой модоной промышленностьда hүүлэй жэлнүүдтэ болоhон байна. Нэн түрүүн гол мүрэнөөр модо урадхуулга болюулагдаа, гол мүрэнүүд болон Байгал далайн эрье шадарай уhан сэбэрлэгдээ. Модо бэлэдхэжэ, шэрэхэ тон шэнэ гурим тухай хэлэгдэнэ. Ой модоной баялигые зүбөөр хэрэглэхэ тухай асуудал хадаа модые бүлэг бүлэгөөрнь хубааха, модо отолхо шэнэ гурим тогтоохо мэтын хүдэлмэри шиидхэгдэжэ байна. Модоной баялигые хамгаалха тухай асуудал табихатаяа хамта мүн модо бэлэдхэлгэ ехэдхэхэ шухала болоно. Тиимэhээ ой мод... шэнэ районуудые бэ... хэрэгтэй. Дээдэ-Витим... зар дайда оруулалсан, ... мановска район ер... сагта модо бэлэдхэхэ ... болохо юм. Энэ районой ... дон гурбадахи бүлэгтэ ... лагданхай.

Байгал-Амарай түмэр ... барилгын үедэ 1980 ... эхилжэ, харгы шадар... модон ашаглагдажа бо... Байгал далай шадар ... болбосоруулха пром... ность хүгжөөхэ гол ... гэхэдэ, үйлэдбэриин ... дэл hайжаруулха, ... бүхыдэнь ашаглалга ...

АША ҮРЫЕНЬ ЕХЭДХЭХЭ

Буряадай АССР-эй ... ажахые улам хүгжөө... муүд тухай КПСС-эй ... мой секретарь В. Ф. ... конференцидэ хабаада... хөөрэжэ үгөө.

Мал ажалай эдэ... абадаг мэргэжэлтэй ... ороной хүдөө ажахын ... дэhэн асуудал юуб ... үбhэ тэжээл бэлэдхэл... лоно. Энээнние яажа ... хэхэб гэхэдэ. газара... ехэтэйгээр ашаглаха ... ла.

Мүнөө үедэ үбhэ т... хурдан түргэнөөр ба... хэ арга боломжо рес... када үгы байна. Шэм... лон бүдүүн тэжээл ... хэлгэ энэ табан жэл... шада тон удаанаар ... тиихэдэ ороhо таряа ... нэгэ бага хорhон ба...

Таряа ехээр хэр... шубуу, гахай үсхэб... мяханай мал ажал — ... баринуудые хүгжөөх... централизованна тэжээл... хэрэглэгдэхэ болоно. ... нэй хахад хубиинь ... а ж а л д а хэрэгл... Мүнөө болотор та... талмай үргэдхэжэ, ... тарияанай ургаса дэ... лэгдэнэ гээшэ. Бурят... ной хүдөө ажахы ... удаанаар хүгжөөгдэ... тоо баримтанууд гэр...

Хүдөө ажахые хурд... гэнөөр хүгжөөхэ гол ... лэл гэхэдэ, индустри... ци, мелиораци, хими... лалга болоно. Энэ ... ехэ юумэн хэгдэнхэй. ... шина техникээр, ... элшэ хүсөөр зэбсэг... дэнэ, мал ажалдахи ... мэри оньhожоруулагдаа... лиораци улам ехээр, ... ральна үтэгжүүлгэ ех... рэглэгдэдэг болоо. ... шье үшөө ехэ юумэ ... хэ зэргэтэй. Борьёог... ла уhалагдаха, Хо... намаг болдог хата... Баргажан болон бус... мүрэнүүдэй бэлшэ... дые үерhөө аршалх... мэри ябуулагдаха ... Минеральна ... улам ехээр хэрэглэх... тон шухала. Тэд ... тон багаар абанабди... дэ 250—280 мянган ... хэрэгтэй.

Республикын ... дые томодхоhонон ... мэргэжүүлхэ, ажах... рондын коопераци ... хэ хэмжээнүүд хара... хай.

Хүдөө ажахын ... рние хойто районууд... жөөхэ гээшэ тон ... зорилго болоод байна. Витим, Муя шадар ... бари хүгжөөжэ, БАМ... рилгашадые эдеэ ... хангаха хэрэг шиид... лоно.

Ямаршье асу... элидхэл хэлэhэн ... гал далай шадарай ... линн баялигые ха... тухай тогтодог байба... шье ойлгосотой. ... рилгын хүсэнүүдые ... хэ хэрэг энэ шадар... гаалиин баялигы... хэрэглэхэ асуудал... холбоотой юм.

КПСС-эй Бурят... мой нэгэдэхи ... А. У. Модогоев, ... Наукануудай ... Сибириин отделени... зидиумэй түрүүлэг... гэдэхи орлогшо ... А. А. Трофимук ... цидэ хабаадажа, үг... hэн байна.

А. ДЕРИГЛ...

ҮЗЭЛ СУРТАЛ БИДЭНДЭ ХАБААТАЙ

...ноймнай дунда, дээдэ ...үлинуудай багшанар ...й хоёр-турбан жэлэй ...ида хэдэн хүтэлбэрилхы ...ментнүүдтэй танилсаһан ... КПСС-эй ЦК-гай, ...Р-эй Министрнүүдэй Со... баталан абаһан тогтоол... дотор залуушуулые хү...үүлхэ, һургаха ажал хү...ерине эрид һайжаруулха ...й хэлэгдэнэ. Ургажа ...алуу үетэниие комму... үзэл бодолтой болгохо, эр... һуралсалай арга шэнжые ...лай, туһатай болгохо хэ... онсо анхарал хандуу...на.

...энь тон зүб. Юуб гэхэ... жэлнүүдэй ошохо ту...агай эрилтэ хубилна. Са... хурдан үе сагай даб...һаа халташье гээгдэнгүй, ...ой эрилтые уридшалан ...а, эрдэм һуралсалай ... хүмүүжүүлгын ажал ...эри тон зүбөөр табиха ...а. Ушар иимэһээ сур... бодолой асуудалда гол ...лаа хандуулжа, багша... марксистско-ленинскэ ...лаар хэр зэргэ зэбсэг...е саг үргэлжэ шалга...айхада, хэрэгтэй сагтань ...лта хээд, зүбшэл заабарихадэ, аргагүй туһатай ... Эдэ бүгэдые манай ...тудай коллектив хараа...лданагүй, мүнөөдэрэй ...рилго гэжэ тоолоно.

Ажал хэрэгтэмнай яашагүй хэрэгтэй хоёр материалтай танилсаһан, зүбшэн хэлсэһэн байнабди. Нэгэдэхинь, «Москвагай Н. Э. Бауманай дээдэ техническэ училищида, мүн гүрэнэй Саратовай университедтэ ниитын эрдэм заалгын суртал бодолой, теоретическэ хэмжээе дээшэлүүлхэ тухай» тогтоол бидэнэй ажалда сэхэ хабаатай. Хоёрдохинь, «Белоруссиин партийна организацида суртал бодол нэбтэрүүлдэг кадрнуудые шэлэн томилхо, хүмүүжүүлхэ тухай» КПСС-эй ЦК-гай тогтоолтой дашарамдуулан, областной партийна организациин зорилгонууд тухай» асуудалаар областной партийна эдэбхитэдэй суглаан сентябрь һарын һүүл багаар болоно, энэ шухала хэрэгые һайнаар ябуулхыемнай уялгалаа бэлэй.

Эдэ бүгэдые хараадаа абажа, багшанарай институдай партийна организаци, ректорат багшанарай эрдэм мэдэсые саг үргэлжэ дээшэлүүлхые оролдоно. Хэнэйшье мэдэһээр, эрхим һайн бэлэдхэлтэй, марксистско-ленинскэ һургаалаар гүйсэд һайнаар зэбсэгжэһэн багшанар залуу үетэниие һургахадаа бэрхэ байдаг шуу. Мүнөө манай институдта 270 багшанар хүдэлнэ. Тэдэнэй ерэн зургааниинь эрдэмэй кандидат, доцент, доктор болон профессорнууд юм. Эрдэмэй гуламта үдхэлэн дэгжээхэ, залуу үетэниие һургажа шадаха коллектив энэ гээшэ.

Социально-экономическа эрдэмэй кафедрануудта эрхим һайн бэлэдхэлтэй гэхэ гү, али тусхай мэргэжэлтэй багшанар хүдэлнэ. Ондоогоор хэлэхэдэ, багшанарaймнай хахадынь шахуу эдэ кафедрануудта томилогдонхой, студентнэрые дүрбэн тэгшээр хүмүүжүүлхэ, ёһотой бэрхэ үзэл бодолшод болгохо хэрэгтэ бүхы бэлиг шадабаряа зорюулна.

Эмхи гуримтайгаар, эрхим һайнаар эмхидхэгдэһэн ажалай үрэ дүн һайн байдаг шуу. Студентнэрэй зунай сессиин дүн хаража үзэхэдэ, хамтын успеваемость 93,7 процент болоо һэн (ороной түб институдуудта адлирхуу болоно). Ниитын, түүхын, психолого-педагогикын эрдэмэй талаар һайн шанартай байгаа. Бухы успеваемость хамтадхаад үзэхэдэ һураггүй һайн, 97—98 процент болоно. Зарим предмедүүдээр 100 процент хүрэнэ.

Студентнэр гансашье ниитын эрдэмэй ашаар үзэл сурталаа дээшэлүүлнэ бэшэ, харин тусхай эрдэм мүн лэ ашаг нүлөөтэй. Энэ хэрэгтэ ректорат, партийна организаци гол анхаралаа хандуулна. Һуралсалай политическэ ба үзэл бодолой шэглэл һайжаруулхын тула факультет бүхэндэ (илангаяа естественнэ эрдэмэй) түүхын, методологиин эрдэмээр оролто курсануудые энэ жэлдэ эмхидхэбэбди. Институдай соведэй суглаан дээрэ кафедрануудай үүргые дээшэлүүлхэ тухай хэлсэгдэв.

Студентнэрые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ бүхы багшанар хабаадалсана. Багшанар ёһотой бэрхэ сурталшад байха ёһотой. Энэ хэрэгтэ институдай партком тон ехэ анхарал хандуулна. Багшанарай һуралсаха арба гаран семинарнууд жэлдээ хүдэлжэ, 300 шахуу хүн эрдэм мэдэсээ дээшэлүүлнэ. Тэрэшэлэн инженер-лаборантнуудай, хүмүүжүүлэгшэдэй һуралсаха теоретическэ кружогууд эмхидхэгдэнхэй.

Нёдондо жэлдэ семинарнууд дээрэ «Марксизм-ленинизм — научна үзэл сурталай бүрилдэдэг үндэһэ һуури», «Хүгжэлтэ түгэс социализмын теоридо хабаатай методологическа асуудалнууд», «Маоизмын теориин ба бодото хэрэгэй хархис удха», «КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдэй үндэһөөр ниитын эрдэм наука хүгжөөлгэ», «Ниитын ажабайдалай үзэгдэлнүүдые сэгнэхэдээ, ангиин талаар хандадаг байха гээшэ студент залуушуулые хүмүүжүүлхэ хэрэгэй гол зорилго болоно» гэжэ элидхэлнүүд уншагдаһан, зүбшэн хэлсэгдэһэн байна.

Студентнэрые коммунис үзэл бодолтойгоор хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ ленинскэ зачет, залуу лекторэй һургуули, ниитын мэргэжэлэй факультет, студентнэрэй барилгын отряд гэхэ мэтэ онсо һуури эзэлнэ. Ниитын ажалда эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, ажал хэжэ, ажабайдалай үдэр бүриин шухала асуудалнуудые шиидхэлсэжэ байхадаа юу хээ мэдэхэ, эрдэм мэдэсээ хэрэглэхэ, баяжуулха байна бшуу.

Бухы студентнэр ленинскэ зачет үгэнэ. Залуу лекторэй һургуулида ябалсана, һүүлээрнь ойлгууламжын, хүмүүжүүлгын хүдэлмэридэ хабаадалсана.

Манай институдай багшанар городой, хүдөөгэй ажалшадай дунда ойлгууламжын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулна. Партийна һуралсалай бүлэг, арадай университет, хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдэй, пропагандист болон агитаторнуудай семинарнуудта манай эрдэмтэд жэлдээ мянга гаран элидхэлнүүдые уншана. Тиихэдэ хүдөөгэй һургуулинуудта туһалнабди. Багшанарaймнай хахад хүдөөгэй һургуулинуудта ошожо, хэшээлнүүдтэ байлсаһан, ашатуһатай зүбшэл заабари үгэдэг заншалтай. Иигэжэ хүдөөгэй һургуулинуудтай холбоо барисаатайгаар ажал хүдэлмэреэ ябуулхые оролдонобди.

Гэхэтэй хамта, зарим тэды ажаглалта хэхэ хүсэлэнтэйб. Һүүлэй үедэ партийна комитедүүдэй, советскэ эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд дээдэ һургуулинуудай багшанартай уулзажа, хөөрэлдөө, үнгэргэнэ. Гэбэшье иимэ һайн уулзалганууд саг үргэлжэ эмхидхэгдэнэгүй. Тематикыень уридшалан зохёохо шухала. Тиигэбэл, хөөрэлдөөн урагшатайгаар үнгэрхэ, ашатуһатай байхал. Арадай ажахын али олон асуудалнуудаар суглаанууд болодог гээшэ. Муунь гэхэдэ, иимэ суглаануудта тусхай мэргэжэлтэд хабаадалсаад, харин пропагандистнар байлсадаггүй.

Минии һанахада, үзэл сурталай хүдэлмэрилэгшэд ажабайдалай хамаг асуудалаар һонирхохо ёһотой, уялгатайшье. Энээниие мартажа болохогүй. Үзэл сурталай ажал хүдэлмэриие ажабайдалтай нягта холбоотойгоор эмхидхэхэ мүнөөдэрэй гол зорилго мүн. Иимэ арга боломжо манай институдта бии.

И. БАТУДАЕВ,
Д. Банзаровай нэрэмжэтэ Буряадай багшанарай институдай ректор.

Цыдып ЖАМБАЛОВ

БАМ ТУХАЙ ДОМОГ

I.

Зорюута
мэдэжэ байгаад,
гайхаад,
Зосоомни
заригад гэбэ,
яагааб?
Төөримэ бүтүү
тайгын дунда
буушоод,
Тойрожо харанаб:
юун бэлэй?
Ойлгоногүйб хүсэд.
Тэндэ,
хаанаб даа,
урда зүгтэ
Тындэ багта
тэнгэриһээ бууһандал
үзэгдөө.
Хараашалнаб:
хада хабсагай,
хасуури, нарһан
Хаанаһаам намайе
хамха
низа даран,
Унахань ааб гэжэ
мэгдэжэ,
гэнэдэжэ
Удангүй ойлгобоб:
БАМ энэ гэжэ
БАМ!
БАМ!
БАМ!
Амар сайн!
Байн байн
зүрхэнэйм сохисо
номгоршон,
Талын буряадай
хүрөөдүй
энэ тайгадаа
Халуун амараа
хүргэн үргэн
байгааб даа.
Үгы теэд,
үнэхөөрөө гээшэ гү
энэм'?
Үни татаатай янзатай
түмэр зам?!
Хоридохи зуун жэлэй
агуу замай
аянда
Хожомдожо ерэһэндээ
хороо бусалнаб,
һабандан.
Түг-түг,
түг-түг —
зүрхэн сохилно
толтодон.
Пүх-пүх,
пүх-пүх —
уухилна электровоз
тон дүтэ.
— Эй, залуу нүхэр,
ээлыш, хэшээгыш!
Энэ холын хүниие
эхиндэ хүрэтэр
дүтэлүүлыш!
Харгымни мүнөөдөө
тэндэ багта
мухардаадхиха,
Харин та
саашаа
«жороо улаанаараа»
дабхихат.
Барилгын ашаа
багтахысань ашаһан
вагонууд
Барьягар хадын
бахалзуур соогуур
могойдол
Гулдиран гараад,
гурьба татаһан
ой тайгын
Гунигтай дуунтай
ганзага ниилэхэнь
гайтайхан!
Удангүй
«харгымнай
мухардажа»,
состав тогтоо.
Удамарша хүбүүндээ
баяр хүргэн,
урмашан зогсооб.
Гүн тайга...
гүлгөө дахуулһан
баабгай бэшэ —
Хүн,
Хүрьһэтэ дэлхэйн эзэн,
хүн харагдашаба!

II.

— Үлөөгүйт... — гэнэ
үлүү үгэгүй
үетэн нүхэд, —
Үдын забһарлалгада
шүлэгөө уншажа
үгэхэт...
— Һайнта даа,
Һайхан һанаата,
һаруул замтан,
Байн тандаа
шүлэгөө зорюулхаб
магтан.
Хамта таанадтаяа
ажаллаагүйдөө
халаглана бэшэб,
Халта таанадтаяа
харалсахадаа
'хамта мэтэ гээшэ'
Дуулана гүт,
дуулим дуулгата
хада, уулануудД,
Дуунайм гэршэ болыг —
хонгёо дуута
хүхы шубуун,
ан гүрөөлнүүд!
Дуулана сэдьхэлни
дуун болоод
шүлэг-хүлэгни
Дүүлинэ дээшээ,
дуулана гүт,
дүтын нүхэдни?!
Байгал-Амарай
барилга-харгын
дунда
Байха сэдьхэлһээ
баясан байнаб.
Адресни: Тында.
Номин тэнюун
номхон таладаа
үндыһэн туладаа
Һонин байн даа,
һүрөөтэй энэ
тулалдаан.
Дадаагүй,
хүдөөгэй намда
түрүүшын үеэр
Дайнай газарта мэтэ,
һүнэһөө дэлимээр.
Караһаар байтар
хангил хабсагай
хаха бутаран,
Хара шоройгоор
хадын оройгоор
хаяна тараан.
Мантан томо
МАЗ, КРАЗ...
Элдэб кранууд...
Малтан ябталдаг,
үрэмдэн түнхидэг
машинанууд.
Эгээл шухалань
эндэ — хүнүүд,
эдир зонууд.
Эгээлэй юрын,
дорюун, задарюун —
арсалан, заанууд'
...Эндэ гэнтэ
эндүүржэ боломоор,
лаблаха хэрэгтэй.
Эдир залуушуул,
элдэб яһатан,
угсаатан хэбэртэй.
Буряад шэнги
нюур шарайтай
хэн байлтайб?
Һураад туршабал
аягүй гү,
али ээлтэй?
Байгал шадарайм
буряад хүбүүн аад,
одоо юундэ
БАМ барилсахагүйб?
Байхал ёһотой
эндэ!
Казах юм гү,
узбек юм гү —
халажа ядан
асуубаб.
Харин тэрэмни
халта эneэбхилэн,
«Мэндээ!» гэбэ.
Агуу оронойнгоо
алишье хэлэн дээрэ
үгэлэн —
Амар мэндэдэш,
асуудалдаш
харюусахаар бэлэн.
Сэхэнь хэрэгтэй,
Сибириин хүйтэн
тэдээндэ ээлтэн —
Сэдьхэлэй халуун,
һэшхэлэй сэбэр
ульна ехэтэн.
Тиимэһээл —
гүн тайга
гүнзэгы нойрһоо
һэринэ,
Тиимэһээл —
гүндүү дуунууд —
ажалай дуунууд
холые зорино.
Энэ —
энэ зуун жэлэй
һудаһа залган,
Эдир наһанай
эршэ-һүршэ
хүбшэлэн,
Шуһанай сохилдог
амин голой
һудаһан мэтэ
Шухала зам —
БАМ —
орёо, ута!

III.

Шэрэм булад
шэнхинэмэ харгы
сэдьхэл зоригы,
Шэнхинэмэ жабары,
ухаан бодолы
ухаалдин тодолоод,
Ерээдүйн
Ехэ замда
шамда, намда
Ехын ехэ
юумэ хэхэ,
ехэл ута
харгы зам даа!
Сог залита
бүргэд далита
Совет залуушуулай
Зог тудангүй
зорилго табиһан хадаа
шуумайн,
Агуу партиингаа
сахарал оролдолгоор,
холын хараагаар
Дуугаа дуулан,
гитараа наяруулан,
гэрэлтэ зам
яларуулаа.
БАМ!
БАМ!
БАМ!
Тында...
Эндэ — хуби заяан,
комсомол
тэмсэнэл!

ДҮН ГАРГАХАДА

...ядай АССР-эй Ми...үүдэй Соведэй кино...иин управлениин кино... коллективүүдэй хоо...хи социалис мүрысөө... (1974 оной гурбадахи ...ал) дүнгүүд һаяхан ...гдаба.

... зондо кинофильмнүү...оор харуулжа, гоё ...ние, искусство олондо ...улха талаар ехэ хүдэл...ябуулһанайнгаа, фильм ...ха, харагшадай тоое ...руулха талаар ехэ ... хэһэнэйнгээ түлөө ...тиин коллективүүд ...дай АССР-эй Мини...дэй Соведэй, профессиональна Союзуудай областной Соведэй Президиумэй дамжуулгын Улаан Тугта, мүнгэн шангуудта хүртэбэ. Эдэмнай ямар коллективүүд болоноб? Улаан-Үдын городской киносетиин коллектив (директорынь нүхэр Е. М. Нахоноева, профсоюзай нэгэдэмэл комитедэй түрүүлэгшэ нүхэр А. Б. Вертикова) социалис мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлжэ, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, облсовпрофой дамжуулгын Улаан Тугта, нэгэдэхи мүнгэн шанда хүртэбэ.

Манай корр.

ЭРХИМ ШАНАРАЙ ТҮЛӨӨ

Үльдэргын сомоной Соведэй дэргэдэ депутадуудай 5 пост бии болгогдонхой. Тус постын гэшүүд хүдэлмэриин шанар шалгаха, бии байгаа дутагдалнуудые дары усадхажа, «Коммунизм» колхозой хонишод болон һаалишадай ажалда туһа хүргэхэ хэрэгтэ ехэ үүргэ дүүргэнэ. Сомоной Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ Василий Варфоломеевич Михалев энэ шухала ажалые эмхи гуримтайгаар ябуулхаһаа гадна, постнуудые даагшадта ехэ туһа хүргэнэ.

Аймагай солото хонишодой нэгэн, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат Дулма Чимитовна Цыбеновагай хүтэлбэрилдэг депутадай пост һаалишадай гомдол шалгахадаа, тэдэнэй ажалда бии байгаа дутагдалнуудые элирүүлһэн байха юм. Шалгалтын һүүлээр һаалишад тоһоной заводто сэбэр һү ябуулдаг болоо. Тэдэниие хэрэгтэй эд бараагаар хангаха хүдэлмэри гуримшуулагдаа.

Мүн депутат Ц. Б. Доржиевай хүтэлбэрилдэг постын гэшүүд хамтын адууһа малда бэлэдхэгдэһэн үбһэ тэжээлэй хэр зүбөөр гаргашалагдажа байһые наряар шалгана. Энэ асуудалаар зохихо хэмжээ абадаг, хэһэн ажалайнгаа дүн тухай ажахын хүтэлбэрилэгшэдтэ хэлэдэг болонхой.

Таряалан, сабшалангай үрэжэл һайжаруулха габшагай хоёр һарын ябаса, оньһон техникын хэр заһабарилагдажа байһан тухай депутадай постнууд саг үргэлжэ һонирхоно. Депутадууд механизаторнуудай ажалда ехэхэн туһа хүргэнэ гэжэ эндэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

С. ШАРБУНАЕВ.
Яруунын аймаг.

Номой таг

ГЕНЕРАЛ ТУХАЙ

...-патриотическа те... зорюулагдаһан гү, ...нагай хүбүүдэй баа...тын габьяа харуулһан ... Буряадай номой ...ор жэл бүри барлаг...рана. Тиигэжэ Со... Союзай Герой гвар... полковник В. Б. Бор... Смоленщинын газар ... партизанска бригада ... ябаһан Г. Очи...ин бусадшье сэрэг... баатар габьяа зураг...харуулһан номуудаар ...ид һонирхоно. Энэ ... уран зохёолшод Д. ..., А. Бальбуров, ...истнууд Е. Голубев, ...енивкер болон бу...айшаалтай юумэ хэ...энэшье.

...зиин командир Бал... тухай домог» гэжэ ...ншаг Буряадай номой ...ээ гаража, номой ма...үдта оруулагдаһан ... Уран зохёолшо Виктор Алексеевич Комяков ... материал суглуулжа, ... тон зүб хэрэглэжэ ... «Восток, запад шуу... герой-генерал Бал... гэжэ дайнай һүүлээр ... Алайр болон Боохо... ...уладаг байгаа.

Энэ номтой танилсаһан хүнүүд тэрэ дуунай яахын аргагүй зүб байһые ойлгохо. Минил тэнгэриһээ абтажа зохёогдоогүй, харин дайнай соробхилмо дүлэн соогуур ото ябалсажа, үдэр бүри баатаршалга гаргаһыень домоглон магтаа ха юм.

Буряад арадай алдарта хүбүүнэй юрын сэрэгшэһээ гвардиин полковник, тиигээд генерал, Советскэ Союзай Герой болоһон замые автор тодо хурсаар зураглан харуулна.

109-дэхи гвардейскэ дивизиин командир, запасай генерал-майор, Советскэ Союзай Герой Илья Васильевич Балдыновай дайшалхы зам үнэхөөрөөшье һонирхолтой. Һайниинь гэхэдэ, И. В. Балдыновай оролто үгэ энэ номдо оруулагдаһан байна. «Минии һанахада, В. А. Комяковой повесть залуу үетэниие сэрэгэй-патриотическа талаар хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ туһатай байха» гэжэ генерал оролто үгэ дотороо бэшэнэ.

Энэнь зүйтэй. Иимэ номууд олоор гаража байһай гэжэ һанагдана.

М. ОСОДОЕВ.

СОЦИАЛИС ОРОНУУДААР

БОЛГАРИИН МАШИНА БҮТЭЭГШЭДЭЙ ҺАЙНДЭР

СОФИ. Һаяхан Болгарида машина бүтээгшэдэй үдэр тэмдэглэгдээ. Машина бүтээн гаргадаг предприятинуудай хубитаяа оруулаагүй һалбари ороной экономикодо үгы шахуу юм.

Арадай засагай 30 жэлэй турша соо машина бүтээлгэ Болгариин арадай ажахын гол һалбари болоо. Хэрбээ 1939 ондо орон дотор бүтээгдэдэг бүхы продукциин 2,5 процентһээ багые металл болбосоруулдаг предприятинууд гаргадаг байһан һаа, харин мүнөө промышленна үйлэдбэридэхи тэрэнэй хубинь 23 процент болоһон байна.

Болгариин машина бүтээдэг 300 мянган хүдэлмэрилэгшэд дэлхэйн дэлгүүр дээрэ тон гүйсэтэй продукци үйлэдбэрилэн гаргана. Мүнөө сагай теплоходууд, автомобиль болон автокранууд, металл зүһэдэг станогууд, автомат лининүүд, эдеэ хоолой предприятинуудай бүхэли нэгэдэлнүүд, ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангаха элдэб техникэ гэхэ мэтэ арадай засагай жэлнүүдтэ бүтээгдэдэг болонхой. Болгариин машина бүтээгшэдэй продукци дэлхэйн 75 орондо хэрэглэгдэнэ.

Болгариин машина бүтээгшэд совет нүхэдэйнгөө туһаламжаар ехэ предприятинуудые бариһандаа, тэдэнэрэй дүй дүршэл үргэнөөр хэрэглэдэг болоһондоо урмашанхай. 1974 оной түрүүшын хахадай турша соо тус һалбариин түрүүшүүл уралан нарижуулгын 13140 дурадхал оруулаа. Тэдэнэй 3874-ниинь үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдээд, 16 миллион үлүүтэй лев мүнгэнэй ашаг олзо оруулһан байна.

«СССР-тэ БҮТЭЭГДЭЭ»

ВАРШАВА. Совет часууд, фотоаппарадууд Польшодо эгээл гүйсэтэй товар болонхой гээшэ ха. Дайнһаа хойшонхи харилсаанай үе соо ПНР 25 миллион час СССР-һээ худалдажа абаһан байна. «СССР-тэ бүтээгдээ» гэһэн тэмдэгтэй часые Польшын хоёрдохи гражданин бүхэн зүүнэ.

Варшавын магазинуудай нэгэнһээ миллиондохи совет фотоаппарат һаяхан худалдагдаа. Варшавянка Марианна Кочмарска тэрэнэй эзэниинь болобо.

Совет гадаадын худалдаа наймаанай «Машприборинторг» гэжэ нэгэдэл Польшын дэлгүүртэ час, фотоаппарадуудые наймаалдаг гол газар болоно.

«Машприборинторг» наймаа хэхэһээ гадна, мүн элдэб эд товар худалдан абадаг юм. Энэ предприятиин туһаламжаар Польшо телефонно аппарат, хэмжэдэг прибор, үйлэдбэридэ шухала элдэб оньһон түхеэрэлгэнүүдые Советскэ Союзда худалдана.

ЗАЛУУШУУЛАЙ УХААЛАН БҮТЭЭҺЭН ЗҮЙЛНҮҮДЫЕ ХАРАЛГА

СОФИ. Залуушуулай ухаалан бүтээһэн научно-техническэ зүйлнүүдые харалга Болгарида заншал болонхой. Пловдивай 23-дахи яармагай үедэ эхи абаһан национальна 7-дохи харалгын түгэсхэлэй шатаһаа харахада, ухаалан бүтээгшэ залуушуул НРБ-гэй техническэ хүгжэлтэдэ али тухай эдэбхитэйгээр хабаададагынь элирнэ.

Табан жэлэй урда, национальна хоёрдохи харалгын үедэ, залуу уралан нарижуулагшадай 250 мянган хүдэлмэри табигдаһан байгаа. Харин энэ жэлдэ миллион үлүүтэй залуушуул тиимэ харалгада хабаадаба.

Болгариин хүбүүд басагад сүлөөтэй сагаа, эрдэм мэргэжэлээ, эдир хабараа Эхэ оронойнгоо саашадаа һалбаран хүгжэхэ хэрэгтэ зорюулха гэжэ оролдоно. Арадай ажахыда тон ехэ удха шанартай 19 мянга гаран темэ залуушуулай коллективүүдээр мүнөө жэлдэ хараалагданхай. Тэдэнэй 7 мянга гараниинь үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдээд, экономическа горитой ашаг үрэ үгөө.

Илангаяа үндэр сэгналтэдэ хүртэһэн зохёол бүтээлнүүд Пловдивай яармагай городогой павильон дотор табигдаа. Автомат линиин македүүд, электронно түхеэрэлгэнүүд, хүдөө ажахын машинануудай хэрэгсэлнүүд, научна оньһон приборнууд выставкын стенднүүд дээрэ харагдана. Эндэ табигдаһан экспонат бүхэн бүтээгшэдэйнь ехэ болбосоролтой, оролдосотой нэтэрүү, һүбэлгэн бэрхэ байһые элирхэйлэн гэршэлнэ.

Залуушуулай научно-техническэ зохёол бүтээлнүүдэй 7-дохи харалгын түгэсхэлэй шатань ороной ерээдүйн эзэд болохо залуу үетэнэй угаа ехэ арга боломжонуудтай байһые элирхэйлнэ.

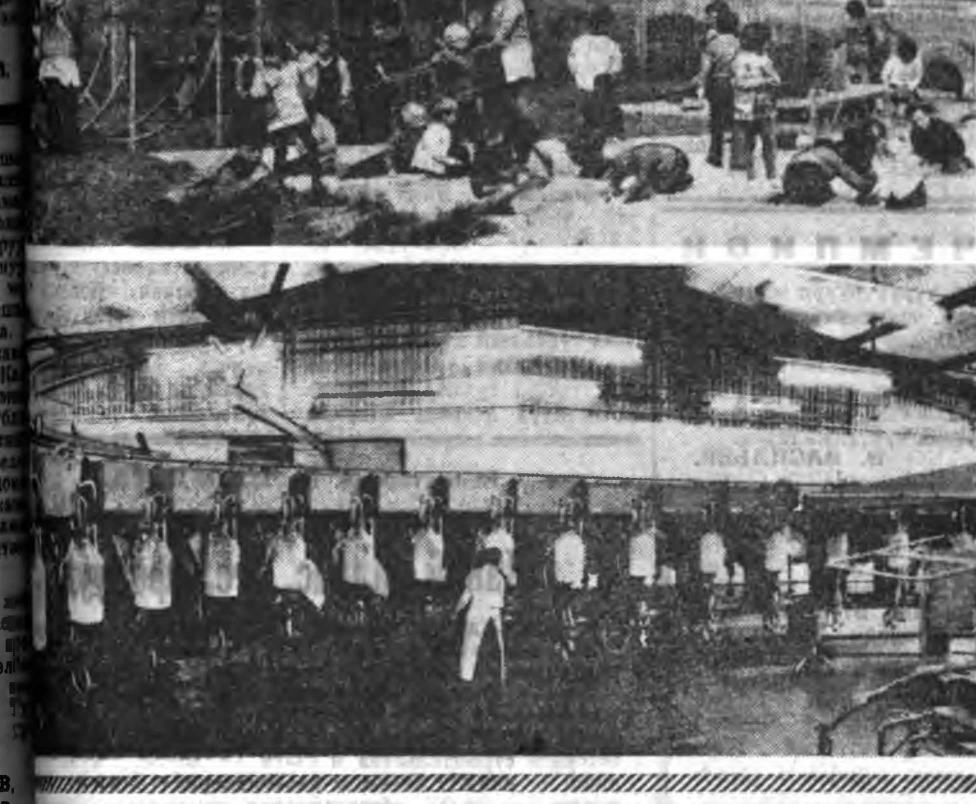
АЖАЛШАДАЙ АША ТУҺАДА

ВАРШАВА. Ажалшадай элүүрые хамгаалга — ПНР-эй партийна, гүрэнэй, профсоюзна эмхинүүдэй ажал ябуулгын гол шэглэлнүүдэй нэгэн болоно. Элүүрые хамгаалха газарнууд — эмнэлгын эмхи зургаанууд, элүүржүүлгын пунктнууд, амаралтын байшангууд, санаторинууд имагтал арадай засагай жэлнүүдтэ шэнээр шахуу тогтоогдоһон байна. Элүүрые хамгаалгын хэрэгтэ дүрбэн жэлэй урда тээ 28 миллиард үлүүтэй злотых гаргашалагдаһан һаа, харин 1974 ондо 45 миллиард злотых һомологдоһон байха юм.

Һүртэй ехэ тоонууд. Тиигэбэшье арад зоной элүүрые хамгаалхын тула Польшодо ябуулагдадаг хүдэлмэриие гансахан тоогоор харуулха бэрхэтэй. Буржуазна Польшын үедэ ойн ухаандашье орохогүй байһан юумэнүүдэй мүнөө эндэ бии болоһые тэмдэглэмээр. Промышленна предприятинуудта хүдэлмэрилжэ байһан хүнүүдтэ ехэ анхаралай хандуулагдадаг тухай эндэ хэлэгдэнэ. «Элүүрые хамгаалха промышленна албан» эндэ 20 жэлэй урда бии болоһон юм, харин мүнөө предприятинуудта бултандань шахуу тогтоогдонхой.

«Элүүрые хамгаалха промышленна албые» үргэдхэхэ хэрэгтэ Польшын профсоюз ехэ туһа хүргэнэ. Польшын үйлэдбэридэ хабаададаг бүхы ажалшадай 60 процентнь түлөөһэгүйгөөр эмшэлүүлнэ. Энэнь арадай засагта Польшын асари ехэ түйлалта, орон доторхи социалис шэнэдхэлгэнүүдэй үрэ дүн болоно.

(ТАСС).

ДЕДЕЛОВ—МҮНӨӨНЭЙ АЖАХЫ

ГЕРМАНИИН Демократическа Республикын мүнөөнэй хүдөө ажахыда үйлэдбэриин индустриальна арга үргэнөөр хэрэглэгдэнэ, кооперативууд хоорондын холбоо барисаан бэхижүүлэгдэнэ. Тэрэшэлэн ажахын томодхолго, тусхай шэглэлдэ оруулха ябадал амжалтатайгаар хүгжөөгдэнэ.

Хэдэн жэлэй урда тээ Нойбранденбург округой социалис тосхон болохо Деделовэй таряашад-кооператорнууд ондоо табан кооперативуудтай болон арадай имениитэй нэгэдэһэн юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. Деделов тосхоной юрын түхэл шэнжэ. 2. Үнеэ һаалгын зал. Һүн эндэһээ 7,4 километр утатай газар дорохи трубопроводоор районно центр ябуулагдана. 3. Эндэхи малшадай һургуулида хүдөө ажахын ерээдүйн мэргэжэлтэдэй хэшээл болажо байна.

АДН—ТАСС-ай фото.

Шэнэ оперо

«ЦЫРЕМПИЛ РАНЖУРОВ»

Үсэгэлдэр Улаан-Үдын оперо болон баледэй театрай сценэ дээрэ «Цыремпил Ранжуров» гэжэ түүхэтэ-романтическа шэнэ оперо табигдаба. Хүгжэмыень РСФСР-эй гүрэнэй шангай лауреат, композитор Б. Ямпилов зохёогоо. Либреттыень Ю. Хазанов бэшэбэ.

Оперые найруулан табихаар Ленинград хотоhоо Ленинэй орденто оперо болон баледэй Академическа Бага театрай режиссер С. Лапиров уригдаhан байгаа. Дирижер — Э. Кивиллоо. РСФСР-эй арадай уран зурааша, РСФСР-эй шангай лауреат, А. И. Тимин зүжэгые шэмэглээ.

Буряад орондо болоhон революционно үйлэ хэрэгүүд тухай шэнэ оперо домоглоно. Буряадай түрүүшын революционер Цыремпил Ранжурович Ранжуров — оперын гол герой. Тэрэнэй ролиие Буряадай АССР-эй арадай артист **Дугаржап Дашиев** гүйсэдхэбэ. Тэрэнэй hайхан хоолойн, мүн актёрско уран шадабариин ашаар буряад революционерэй үнэншэмэ образ харуулагдаа гэжэ hанахаар.

Шэнэ оперо соо үшөө нэгэ революционерэй образ зураглагдаа. Тэрэ хадаа В. И. Ленинэй үнэн сэхэ шаби, нугаршагүй булад зоригтой большевик И. В. Бабушкин. Тэрэнэй ролиие СССР-эй арадай габьяата артист **Лхасаран Линховоин** наадаба.

Тиихэдэ Цыремпил Ранжуровай hамган, хани нүхэр болохо Балжимын роль яhала hонирхолтой байгаа. Тэрэнэй ролиие Буряадай АССР-эй габьяата артистка **Нина Жатнуева** түрүүшын үдэшэ гүйсэдхэбэ. Оперо соо бусадшье образууд бии.

Хүгжэмдэ, зүжэгтэ дуратайшуул шэнэ оперые халуунаар угтаа.

Тусхай мэргэжэлтэй шэнжэлэгшэд «Цыремпил Ранжуров» тухай өөрынгөө үгэ хэлэжэ, Буряад хүгжэмэй шэнэ зохёолдо ёhотой сэгнэлтэ үгэхэ юм бэзэ.

Ц. ДОНДОГОЙ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Хүгжэмэй автор Б. Б. Ямпилов Ж. А. Батуевтай оперын шухала хубинуудые зүбшэн хэлсэжэ байна. 2. Оперын гол рольнуудые гүйсэдхэгшэд (зүүн гарhаа) Н. Жатнуева, Л. Линховоин, Д. Дашиев.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

ҺУРАХАДАШЬЕ, АМАРХАДАШЬЕ

Мүнөө үе сагта hураха, эрдэм мэдэсэеэ дээшэлүүлхэ бүхы арга боломжо бии ха юм. Ушар юуб гэхэдэ, залуу үетэниие дүрбэн тэгшээр, коммунис үзэл бодолтойгоор hургаха, хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ манай коммунис парти, правительство саг үргэлжэ эсэгэ ёhоной анхарал хандуулна. Тиихэдэ студентнэрэй hара бүри абадаг стипенди мэдэхээр нэмээ, байра байдалынь эрид hайжараа.

Жэшээ олоор дурдаhанай үлүү гэжэ hанамаар. Зүүн-Сибириин технологическа институдай студентнэр ямар hайн байдалтай гээшэб. Мүнөө сагай үндэр дээдэ эрилтын зэргээр баригдаhан hуралсалай үргэлжэ ехэ байшан, уужам hаруул таhалганууд. Одоо атаархамаар гээшэ. Эрдэмэй нюуса тайлбарилха, эрхим бэрхэ мэргэжэлтэ болохо бүхы аргатай бшуу. Тэрэшэлэн спортын элдэб янзын зүйлнүүдээр hонирхожо, габшагай гаhуур, шандааhатай солбон байhанаа студентнэр саг үргэлжэ харуулна.

Тиигэжэ энэ жэлдэ бэеын тамир бэхижүүлхэ кафедра шэнээр баригдаhан хоёр дабхар байшанда ороо. Һорилго хэхэ уужам hаруул залдань хэрэгтэй зүйлнүүд дууhан бии. Студентнэр сүлөөтэй сагтаа эндэ бэеэ hорижо, спортивна мүрысөөндэ бэлдэнэ. Технологическа институдhаа гараhан спортсменүүдые hайн мэдэнэбди. Жэшээнь, ороной мэдээжэ конькишад Людмила Титова, Юрий Малыхин, арhан бэлэйн эзэн Борис Зориктуев болон бусад технологическа институтда hуража байhан юм. Эдэ бүгэдэн спортивна ажалай гэмгүйгөөр эмхидхэгдэhые гэршэлнэ.

Байгал далайн эрьедэ, үзэсхэлэнтэ hайхан газарта технологическа институдай спортивна гэхэ, али бэеын тамир бэхижүүлхэ «Сасуутан» гэжэ лагерь оршоно. Зун бүхэндэ эндэ 750 хүн амарха аргатай юм. Миил амарха бэшэ, харин спортивна янза бүриин нааданда хабаадалсажа, бэе махабадаа бүхэжүүлнэ. Онгосодо hуугаад, далайн долги хаха эсхэн hэлюурдэхэhээ гоё юумэн үгы бшуу. Залуушуул оройдоо юундэншье ядана гүй, спортдо шуналтай байhанаа харуулна. Уhанай велосипедтэ hуугаад, сагаан хөөhэ бушхуулан тамаржа ябахыень хаража атаархахат. Биллиард, теннис наадаха дуратайшуул олон байдаг. Уран зохёолдо дуратайшуул сагаа библиотекэ соо үнгэргэдэг заншалтай. Медицинын пункт эндэ хүдэлнэ. Тэрэшэлэн далайн эрьеэр, ой соогуур аяншалхада баhал аятай ха юм.

1973 ондо институдай дэргэдэ врачебнэ пункт нээгдэhэн байна. Харин энэ жэлдэ студентнэрэй амарха санатори-профилактори нээгдээ. Эндэнь табин хүн амарха, бэе махабадаа шалгуулха аргатай. Иимэ санатори-профилактори манай республика дотор анха түрүүшынхеэ эмхидхэгдэhэн шуу. Москва, Ленинград, Томск болон бусад томо томо хотонуудайхидта адлирхуу болоо. Эрхим hайн бэлэдхэлтэй эмшэлэгшэ бүхы ажал хүдэлмэриинь ударидажа, тон зүбөөр ябуулжа байдаг.

Уншалгын зал, телевизор гэхэ мэтэшэлэн эндэ хуу бии гээшэ. Бэеэ аргалуулжа байгаад номоо үзэхэ, уран зохёол уншаха, телевизор хараха аргатай юм.

— Минии hуража байхада иимэ hайн арга боломжонууд байгаагүй бэлэй. Харин дүүнэрэйнгээ иимэ гоёор түбхинөөд, эрхим hайнаар hурахада бүхы оэдьхэлhээ баясанаб. Һурангүй яажа болохоб. Һурахадашье, амархадашье аятай болоо ха юм, — гэжэ профилакториин врач В. Г. Елаев хэлээ hэн.

Тэрэ тон зүб хэлэнэ. Залуу үетэниие хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ парти, правительствын халуун анхаралаа ходо хандуулжа байhые эли бодо гэршэлнэ бшуу.

В. МОГЗОЕВ, врач.

АГЫН ҺОНИН

ПРОФЕССОР ГОМБОЖАБ ЦЫБИКОВИЧЭЙ ДУРАСХААЛДА

Ага hууринай хоёрдохи дунда hургуулиин газаахи сэсэрлиг соо бороблор үнгэтэй үндэр гранит шулуун бодхоотой. Эндэнь ягаан шара зэдээр бүтээгдэhэн барельеф hуулгаданги. Дүтэлхэдэ холые шэртэhэн хурса нюдэтэй буряад хүнэй дүрэ элирэн харагдана. Шулуунай хажуу талаар гүшуулэгдэhэн томо зузаан ном дээрэ «Гомбожаб Цыбикович Цыбиков 1873—1930 онууд. Түбэдые шэнжэлэгшэ ородой аяншан», — гээд hиилээтэй.

Мүн эндэнь элhэн сүл губиие гаталан, саашалжа ябаhан тэмээн хамбын (зэдээр дархалагдаhан) уран зураг хадаатай. Энэ хадаа Шэтын областиин географиин бүлгэмэй Агын филиалэй зууршалгаар ородой мэдээжэ эрдэмтэн, Агын буряад, профессор Гомбожаб Цыбикович Цыбиковтэ бодхоогдоhон хүшөө болоно.

ОКРУГОЙ НЭМЭРИ

Округой ажалшад хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхэ 1974 оной социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадажа, хүдөө ажахын продуктнүүдые гүрэндэ худалдаха 9 hарын түсэб бүхы hалбараар үлүүлэн дүүргэхэ хэрэгтэ айхабтар ехэ оролдолго гаргаба.

Гансал тараян дээрэ абажа үзэхэдэ, энэ жэлдэ округ соо гектар бүхэнhөө 10 центнер тараян абтаба. Хамтадаа 135 мянган тонно тараян сохигдожо, тэрээнэй 25 мянган тоннонь гүрэндэ тушаагдаба. 100 мянган тонноно хүрэнгэ ба малай тэжээлдэ хаагдаhан байна.

«АГА НЮТАГАЙ БАЙГААЛИ БА УЛАД»

гэжэ нэрэтэй «Вокруг света» журналай тусхайта корреспондент Николай Яньковой фотовыставкэ Агын округой Соёлой байшан соо нээгдэбэ.

Выставкэдэ табигдаhан фото-зурагууд дээрэ Ага нютагай баян hайхан дайда дэлхэй, округой түрүү малшад, таряашад харуулагдана.

Николай Яньков Агын округоор саг үргэлжэ ябажа, арад зонтойнь, тэдэнэй ажал хүдэлмэритэйнь танилсаhан юм.

БУРЯАД ХЭЛЭ БЭШЭГТЭНЭЙ СЕМИНАР

Эндэ hая округой hургуулинуудай буряад хэлэ ба литературын багшанарай семинар Дульдургын районой Табтаанай hууринда үнгэргэгдэбэ.

Тэндэ түрэлхи хэлэ ба литература зааха талаар методическа мэргэжэл дээшэлүүлхэ, мүн энэ хэрэгтэ программировачна арга эрхилхэ тухай хөөрэлдөөн болобо. Семинарай ажалда хэлэ бэшэгэй эрдэмэй доктор, профессор Ц. Ц. Цыдыпов, педагогикын эрдэмэй кандидат Б. Б. Батоев, хэлэ бэшэгэй эрдэмэй кандидат Д. Д. Доржиев, РСФСР-эй габьяата багша Х. Д. Дамдинова гэгшэд уригдажа, hонирхолтой, туhатай элидхэлнүүдые уншаба.

Б. ДАМДИНЖАПОВ.

Хүнгэн машинатан олошорно

Захааминай аймагай ажалшад hүүлэй үедэ хүнгэн машинануудые олоорнь худалдан абадаг болоо. Жэшээнь, Дүтэлүүрэй совхозой түрүү хонишон Б. О. Гонгоров, мүн тус совхозой хүдэлмэришэн Г. Дымбрылов, Цакирай ой модоной ажахын хүдэлмэришэн А. А. Батуев «Москвич» тухэлэй, Цахирай сомоной Соведэй түрүүлэгшэ Н. Л. Банзарканов, Дүтэлүүрэй совхозой хүдэлмэришэн Н. Шагдуров гэгшэд «Жигули» маркын машина худалдан абаба.

Һаяар үшөөшье машина худалдан абахаар захил хэhэн хүнүүд нютагаарнай олон даа.

Б. ШОЕНОВ.

Хилын саанаhаа

· телефон · телеграф · радио

АГУУЕХЭ ОКТЯБРИИН ОЙН ХҮНДЭЛЭЛДЭ

Бүмбэрсэг дэлхэйн элдэб оронуудай демократическа олониитэ, түрүү хүсэнүүд, ажалшад Агууехэ Октябриин социалис революциин 57-дохи жэлэй ойе тэмдэглэхэ бэлэдхэл хэнэ.

БРАТИСЛАВА. Агууехэ Октябриин социалис революциин 57-дохи жэлэй ойдо зорюулагдан, Чехословак-совет хани барисаанай холбооной Словацка ЦК-гай баярай заседани эндэ болоо.

Октябриин революциин удха шанарые, арадуудай эб найрамдалай ба аюулгүй байдалай хүсэн түгэс түшэг тулгуури бологшо социалис байгуулалтын бии бололгодо ба бэхижэлгэдэ Советскэ Союзай болон КПСС-эй дүүргэhэн элитэ ехэ үүргые заседани дээрэ үгэ хэлэгшэд тэмдэглээ. КПСС-эй XXIV съездын баталан абаhан эб найрамдалай программын түүхэтэ удха шанар, бүгэдэ ниитын эб найрамдал бэхижүүлхэ хэрэгтэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй өөрынь оруулhан туhа нэмэри үгэнүүд соо мүн лэ онсолон тэмдэглэгдэhэн байна.

СОФИ. Октябриин hайндэрые тэмдэглэхые Болгариин олониитэ бэлдэнэ. Пловдивска округой хүдөө ажахын 360 залуу түрүү хүнүүд тусхай поезддо hуужа, СССР орохоёо гараа. Тэдэнэр ажалайнгаа илалтануудаар совет ханинартаяа сугтаа баярлаха, тэдэнтэй хамта Октябриин hайндэрые үнгэргэхэ юм.

БЕРЛИН. Агууехэ Октябриин 57-дохи жэлэй ой «манай гүрэнэй тогтолгогой, урган хүгжэлгэтэй, тэрэнэй хорин табан жэлэй түүхэтэ ой сэхэ холбоотой ушар болоно», — гээд Германо-совет хани барисаанай бүлгэмэй президент Л. Больц «Дойч Ауссенполитик» гэжэ журналда хэблэhэн статья соогоо бэшэнэ.

СССР-тэй байгуулагдаhан бата бэхи холбоон социалис гүрэн бүхэнэй оршон байха, бүрин эрхыень бэхижүүлхэ эрхэ нүхэсэл, империалис гүрэнүүдhээ экономическа ба политическэ талаараа дулдыданги бэшэ байха дүхэм нүхэсэл болоно гээд Л. Больц тэмдэглээ.

БУХАРЕСТ. Гайхамшаг ойдо зорюулагдаhан баярай суглаанууд Румыниин предприятинуудта, профсоюзуудай клубуудта, Румын-совет хани барисаанай байшангуудта болоно. Агууехэ Октябриин социалис революциин түүхэтэ удха шанарые, РКП КПСС хоёрой хоорондохи харилсаа холбоо саашадань хүгжөөхэ шухала байhые суглаанууд дээрэ үгэ хэлэгшэд онсолон тэмдэглэhэн байна.

ХАНОЙ. Хайхынг провинциин Хайзыонг хотодо вьетнам-совет хани барисаанай митинг болоо. Хариин оронуудтай хани барисаа, соёлой холбоо байгуулха совет бүлгэмүүдэй, Совет-вьетнам хани барисаанай бүлгэмэй делегацинууд хотын олониитын түлөөлэгшэдтэй хамта митинг дээрэ байлсаа.

Вьетнам-совет хани барисаанай бүлгэмэй түбэй правлени бүлэг лекцинүүд болон хөөрэлдөөнүүдые, совет гүрэнэй ажабайдал тухай кинофильмнүүдые харалга эмхидхээ.

БАРУУН БЕРЛИН. «Бидэнэрэй тэмдэглэхэеэ байhан ой Советскэ Союзай 250 миллион эрхэтэдэй hайндэр байхаhаа гадна, социалис оронуудтахи олон миллион хүнүүдэй, капиталай оронуудтахи хэдэн миллион коммунистнуудай, дэлхэйн бүхы түбинүүдтэ олониитын дэбжэлтэ хангахые эрмэлзэгшэдэй hайндэр болоно» гээд Баруун Берлинэй коммунистнуудай хэблэлэй түбэй орган бологшо «Ди Вархайт» газетэ онсолон тэмдэглэнэ.

«КПСС-эй XXIV съездын баталан абаhан эб найрамдалай программын амжалтатайгаар бэелүүлэгдэжэ байhыень бидэнэр мүнөө харанабди. Москва дэлхэйн политикын түб болоо гэжэ гоёолтогүйгөөр хэлэхээр байна» гээд газетэ заана.

КАИР. Агууехэ Октябриин социалис революциин 57-дохи жэлэй ойдо зорюулагдаhан уулзалга эндэ Египет-совет хани барисаанай бүлгэмдэ болоо.

Октябриин революци, дарлалта ба мүлжэлгэдэ эсэргүүсэн, империализм ба колониализмда эсэргүүсэн, национальна сүлөөрэлгын, эб найрамдалай, социальна дэбжэлтын түлөө бүхы дэлхэйн арадуудай хэдэг тэмсэлдэ шэнэ үеые нээжэ үгөө, гээд бүлгэмэй түрүүлэгшэ М. Эз-Зайят, АСС-эй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь М. Х. Ганем уулзалга дээрэ үгэ хэлэхэдээ онсолон тэмдэглэhэн байна.

ДАККА. Агууехэ Октябриин социалис революциин бүхы хүн түрэлтэндэ [illegible] нэй түүхэтэ удха шанар[illegible] байhандаа зорюулагд[illegible] семинараар hайндэрэ[illegible] када Даккада нээгдээ. М[illegible] шахуу хүн ниислэлэй [illegible] ниитэ, тэрэшэлэн арадай[illegible] гэдэлэй фронтдо ородог[illegible] тинуудай түлөөлэгшэд [illegible] нар дээрэ байгаа.

Революциин, СССР-[illegible] социалис байгуулалтын [illegible] лалтануудай, тэрэшэлэн [illegible] вет-бангладешскэ хани [illegible] рисаанай бэхижэлгын [illegible] хэтэ удха шанарые үгэ [illegible] лэгшэд онсолон тэмдэг[illegible]

ТОКИО. «Япония—СССР» гэжэ бүлгэмэй «Нихон [illegible] собиэто» газетэ Октябриин ойдо зорюулагдаhан [illegible] материалнуудые толилоо.

«Ноябриин 7-ной [illegible] намда эгээн лэ ехэ hайн[illegible] болоно» гээд Японой [illegible] дээжэ драматург Т. Му[illegible] ма газетэдэ бэшэнэ. О[illegible] риин hайндэрые түрмэ [illegible] нэгэтэ бэшэ тэмдэглэ[illegible] тэрэ дурдаа. Гэбэшье, [illegible] нэр милитаризмын ш[illegible] шангаар зоргоороо аа[illegible] дажа байhан үдэрнүүд[illegible] тэрээн тухай мартаа[illegible] байгаабди. Энэ үдэртэ [illegible] хэй дээрэхи түрүүшын [illegible] циалис гүрэнэй мүнд[illegible] дээрэhээ Октябриин h[illegible] дэрые бидэнэр тэмдэг[illegible] байгаабди.

(ТАСС)

ЛИССАБОН

ПАРТИНУУД ТУХАЙ ХУУЛИ

ТАСС

Политическэ партинуудай ажал ябуулга тухай хэдэ хэдэн хуулинуудые Португалиин гүрэнэй ба саг зуурын правительство hайшааhаа. 50 шахуу жэл соо ээзэрхэhэн фашис шанга засагай унагаагдаhанай hүүлээр португалиинхидта ассоциацинуудта нэгэдэхэ эрхэ анха түрүүн хангагдаба. Фашизмын унагаагдаhанай hүүлээр элитээр ябуулга хэжэ ороhон демократическа партинууд, тэрэ тоодо Португалиин Компарти хуулитаар мэдэрэгдээ. Шэнэ хуулинуудай баталан абтаhые ороной олониитэ hайшаалтайгаар угтаа. «Энэ шиидхэбэри арадай дайшалан абаhан демократическа эрхэ сүлөөе саашадань батадхалгые хангана» гээд ПКП-гэй ЦК-гай политическэ комиссиин гэшүүн Октавиу Родригеш Пату мэдүүлээ.

Партинуудай бүхы хүтэлбэрилхы органуудай hунгагдадаг байха гол ёhонууд хуулияар хараалагданхай, мүн тэдэнэй ажал ябуулгын бусад демократическа гол ёhонууд тогтоогдонхой. Ороной политическэ ажабайдалда монополинуудай хамааралсалгые hаатуулха зорилгоор ямар нэгэн эмхинүүдэй, бүлэгүүд болон тус тус хүнүүдэй партинуудые мүнгэ зөөреэр хангалга хоригдоhон байна. Орон дотор ябуулга хэдэг партинууд мүнгэн сангайнгаа хэрэгүүдэй ямар байhан тухай тоосоонуудые толилжо байха ёhотой. Хуулиин дүримүүдэй ёhоор хариин демократическа партинууд болон эмхинүүдтэй холбоо байгуулхань Португалиин партинуудта зүбшөөгдэнэ.

БАНГКОК

Камбоджодохи дайн байлдаан

ТАСС

Орон дотор бороо хурын орохоёо эхилхэдэ, Камбоджын патриодууд бүхы гол шухала стратегическэ шэглэлнүүдтэ дайшалхы ябуулгануудые амжалтатайгаар хэжэ ороо. Пномпень шадар Такмаоhоо урдуур сүлөөрэлгын хүсэнүүдэй подразделенинүүд хэдэ хэдэн шанга добтолгонуудые хээ. Ниислэлдэ бүри дүтэ Бассак мүрэнэй зүүн эрьедэ илангаяа шэрүүн шанга байлдаанууд болоно.

Ороной зүүн-урдахи Свайриенг гэжэ провинциальна түбтэ урда мэтэ шанга байлдаанууд болоно. Пнопеньсэ хүреэлэгдэhэн гарнизониие патриодууд найман үдэрэй турша соо таhалгаряагүйгөөр добтолжо байнхай.

ЛИССАБОН

Сибириин артистнуудай амжалта

ТАСС

Сибириин гүрэнэй Красноярска хатарай ансамблиин гастрольнууд Лиссабондо эхилээ. Тэрэниие португалиинхид ехэ дэбжэлтэтэйгээр угтаhан байна. Ниислэлэй «Колизея» гэжэ эгээн лэ ехэ, 6 мянга гаран хүнэй багтадаг концертнэ зал хүн зэн дүүрэтэрээ су[illegible]раа.

Республикын президент генерал Кошта Гомеш, [illegible]ной политическэ ба о[illegible]тын элитэ ажал ябуул[illegible] концертые харалсаа.

РИМ

АЖАЛШАДАЙ АША ТУҺЫН ТҮЛӨӨ ТЭМСЭЛ

ТАСС

Италида забастовочно хүдэлөөн улам үргэнөөр дэлгэрнэ. Статистикын түбэй институдай мэдээнэй ёhоор энэ жэлэй түрүүшын табан hарын турша соо забастовконуудай болоhонhоо уламжалан, орон дотор 44 миллион үлүүтэй хүдэлмэриин час hамшагдаhан байха юм. Еүхы дээрээ hамшагдаhан хүдэлмэриин сагай 43 үлүүтэй процентнь Италиин Пьемонти ба Ломбарди областьнуудта хамаадана.

Промышленна хүдэлмэришэдэй забастовконууд ороной олон хотодо hүүлэй үдэрнүүдтэ болоhон байна. Салин хүлhэ, пенси дээшэлүүлхэ социально-экономическа шухала шэнэдхэлгэнүүдые хэхэ тухай эриятэнүүдые дэмжэн, ВИКТ, ИКПТ ба ИСТ гэжэ профсоюзна нэгэдэмэл федер[illegible] уряагаар эдэ забастовк[illegible] үнгэргэгдөө.

Хүдэлмэригүйшүүлэй [illegible] шоржо байhанда, ажал[illegible] хүдэлмэриhөө олоор га[illegible] далгада эсэргүү буруу[illegible] гын тэмдэг болгон Ген[illegible] 20 мянга гаран хүдэ[illegible] шэд, докёрнууд, гүрэ[illegible] ба хаагшад хүдэлмэрэ[illegible] соогоо. Тарантодо [illegible] часай забастовко бо[illegible] байна. Энэ забастовко[illegible] рсдой hуралсалай газа[illegible] дай студентнүүд хүдэл[illegible] шэдтэй хамта эдэбхит[illegible] хабаадалсаа. Тэдэнэр [illegible] үнгэргэжэ, юумэнэй [illegible] ургалтада эсэргүүсэн, о[illegible] урда талын гээгдэнги [illegible] нуудай экономикые [illegible] жөөхын түлөө тэм[illegible] шиидэнги байhанаа үш[illegible] хин элирхэйлэн мэдүү[illegible]

ВАШИНГТОН

Р. Никсонэй бэеын элүүр заhаржа эхилбэ

ТАСС

США-гай урдын президент Р. Никсонэй бэеын элүүр заhаржа эхилээ. Энээн тухай Лонг-Бичедэхи (Калифорни штат) госпиталиин түлөөлэгшэ мэдээсээ. Р. Никсон мүнөө тэндэ аргала[illegible] байhаар. Операциин h[illegible] табан үдэрэй турша со[illegible] рэнэй бэе угаа муу [illegible] юм.

РЕСПУБЛИКЫН ЭКРАНУУДТА

Улаан-Үдэ хотын кинотеатрнууд, соёлой ордонууд болон клубуудтай хамта Буряадай кинопрокадай конторо Агууехэ Октябриин социалис революциин 57 жэлэй ойдо зорюулагдаhан тематическа фильмүүдые ноябрь hарада харуулжа эхилбэ. Тэдэнэйнь дунда «Чужая родня», «Возврата нет», «Мой добрый человек», «Сибирский дед», «Великие Голодранцы», «Опасные гастроли», «Один шанс из тысячи» гэhэн уран hайханай фильмүүд бии.

Энээнhээ гадна, ноябриин 10-да—Совет милициин hайндэртэ зорюулагдаhан фильмүүд энэ hарада харуулагдажа эхилбэ. **«Свет в конце тоннеля»** гэhэн уран hайханай шэнэ фильм дотор Латвиин ССР-эй дотоодын хэрэгүүдэй министерствын хүдэлмэрилэгшэдэй хүшэр хүндэ ба аюултай хүдэлмэри hонирхолтойгоор харуулагдана. Режиссер Алоиз Бренч тус фильмые Ригын киностудида зохёожо, гаргаhан байна. Фильмын рольнуудые Улдис Цуцитис, Анатолий Азо, Харий Лиепиньш, Майрита Круминя гэгшэд гүйсэдхэнэ.

Молдавиин ССР-эй байгуулагдаhаар 50 жэлэй ойдо зорюулагдаhан **«Гнев»** гэhэн уран hайханай фильм кино харагшадые hонирхуулхал байха. Тус фильмые Николай Гибу, Леонид Проскуров гэгшэд табиhан байна. «Молдовофильмын» киностутида зохёогдожо гараhан фильмын рольнуудые Олег Янковский, Виктория Фёдоровна, Дальвий Щербаков, Клара Лучко, Николай Олялин гэгшэд гүйсэдхэнэ.

Мосфильмын киностуди болон «Тохо-Эйга» гэhэн Японой фирмын зохёожо гаргаhан **«Москва, любовь моя»** гэhэн уран hайханай фильм дотор Японой залуу балерина Юрико, Москвагай скульптор Володя хоёрой хуби заяан тухай дэлгэрэнгыгээр харуулагдана. Фильмын гол рольдо Японой мэдээжэ актриса Комаки Курихара наадана. Совет ороной артист Олег Видовтэй суг наадаhан Комаки Курихара инаг дуран тухай шадамар бэрхээр гүйсэдхэжэ, кино харагшадта hайшаагдана.

«Опознание». Иимэ гаршагтай уран hайханай фильм «Ленфильм» киностуди зохёожо, экран дээрэ гаргаба. Фильм дотор Германиин Федеративна республикын түрүү үзэл сурталтай хүнүүдэй үhөөгөө абагшадай урдаhаа эхилhэн тэмсэл тухай хэлэгдэнэ. Артистнууд Астрида Каприка, Ольгерт Кродерс фильмын рольнуудые гүйсэдхэhэн [illegible]на.

А. Зак, И. Кузнецов [illegible]дай сценараар Макси[illegible]киин нэрэмжэтэ хүүгэд[illegible] лон эдиршүүлэй фильм[illegible]даг түбэй студида зох[illegible] гараhан «Москва—Касс[illegible]» Ленфильмын киностуд[illegible] хёогдоhон «Царевич [illegible]» гэhэн уран hайханай [illegible] фильмүүд багашуул[illegible] рюулагданхай.

«Даёшь БАМ», «Остол[illegible] Каландр работает», «[illegible] лесопилении», «Новое [illegible] нижних складах», «[illegible] безопасности на склад[illegible] маги» болон байгаалиие [illegible] гаалгада, эстетическа [illegible] жүүлгэдэ зорюулагдаhан [illegible] хронико энэ hарада хар[illegible] дахаар абтаба.

Александр Довженко[illegible] рэмжэтэ киностудида з[illegible]жо гараhан «Поцелуй [illegible]ты» гэhэн үргэн экран[illegible] харуулагдаха хүгжэмтэ [illegible] комеди hаяар респу[illegible] экранууд дээрэ гарга[illegible] хүлеэгдэнэ.

АЙМАГАЙ ЧЕМПИОН

Шатар болон даам наадалгаар аймагай түрүү hуури эзэлхын заншалта мүрысөөн hургуулинуудай багшанарай, техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй дунда үнгэргэгдэбэ.

Гүндын дунда hургуулиин директор И. С. Шоноев шатараар түрүү hуури эзэлжэ, аймагай чемпион болобо.

Даамаар түгэсхэлэй наадан да уулзахадаа, Витимэй дунда hургуулиин директор В. М. Хамхановые шүүhэн В. Байбородин түрүүлжэ гараа.

В. ВАСИЛЬЕВ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаhанда. «Ленинэй туг доро» — түрүү бэшэг. «Арбадахи табан жэлэй календаряар» — суглуулбари.

Хоёрдохи хуудаhанда. «Шэнэдхэлгын удха шанар» — Л. Рыжовой статья. «Габан жэлэй габшагай жэлнүүд» — суглуулбари.

Гурбадахи хуудаhанда. «Евгений Четвернин, проходчик» — Т. Башкуевай статья. «Үнэр баян гэр бүлэ» — С. Бутыринагай репортаж. Тоо, баримтанууд.

Дүрбэдэхи хуудаhанда. «Октябриин нэрэмжэтэ» — В. Харахиновай фоторепортаж. Хилын саана. Нютагай hонинууд.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 14.35 — «Хонхохон» гэhэн театр (үнгэтэ). 14.50 — Һүүлэй hонин. 15.00 — «Оромнай hайндэрэй урда тээ». Октябриин урда тээхи социалис мүрысөөндэ илагшадай телевизионно хөөрэлдөөн. 15.30 — «Происшествие» — уран hайханай телевизионно фильм түрүүшынхеэ харуулагдаха. 16.45 — «Баледтэ дуратайшуулда» (үнгэтэ). 17.15 — «Манай хани нүхэр — ГДР» — телевизионно документальна фильм түрүүшынхеэ харуулагдаха (үнгэтэ). ГДР-эй 25 жэлэй ойе hайндэрлэлгэ тухай. 18.15 — Футбол. Кубогтай командануудай кубогта хүртэхын түлөө мүрысөөн. «Динамо» (Киев) — «Эйнтрахт» (Франкфурт). ФРГ-hээ дамжуулга хэгдэхэ (үнгэтэ). 2-дохи тайм.

Улаан-Үдэ. 19.00 — Агууехэ Октябриин социалис революциин 57 жэлэй ойдо зорюулагдаhан Улаан-Үдэ хотын ажалшадай түлөөлэгшэдэй баярай суглаан. Буряадай оперо, баледэй театрhаа дамжуулга хэгдэхэ. 19.45 — «Пионернүүдэй горннууд дуулана». Һурагшадта зорюулагдаhан фильм-концерт. 20.15 — «Ленин в Октябре» — уран hайханай фильм.

«Орбита». 21.55 — Агууехэ Октябриин социалис революциин 57 жэлэй ойдо зорюулагдаhан баярай суглаан. Һайндэрэй концерт. Кремлиин Съезднүүдэй ордонhоо дамжуулга хэгдэхэ (үнгэтэ). 1.30 — Футбол. УЕФА-гай кубогай түлөө мүрысөөн. «Динамо» (Москва) — «Динамо» (Дрезден). 2-дохи тайм.

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Манай адрес, телефонууд:

г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактор[illegible] 54-54, приёмная — 54-93, зам. редактора — 68-0[illegible] редактора — 62-62, отв. секретаря — 50.52, се[illegible] — 66-76, отделы: партийной жизни — 60-91, се[illegible] хозяйства — 64-36,63-86, пропаганды и агита[illegible] 56-23, промышленности и строительства — 61.3[illegible] ветского строительства и быта — 69-58, культуры [illegible] школ — 60-21, писем и рабселькоров — 67.81, [illegible] мации — 34-05, общественная приемная — 56-6[illegible] шинное бюро — 57-63, фотолаборатория — 33-61.

□ Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР. Н-01569. Заказ №[illegible]